

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 4. joulukuuta 2020
(OR. en)

13678/20

DISINFO 44
AG 68
FREMP 139
PE 95
HYBRID 42
AUDIO 55
DIGIT 147
SOC 784

SAATE

Lähettiläjä:	Euroopan komission pääsihteeri, allekirjoittajana johtaja Martine DEPREZ
Vastaanottaja:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, Euroopan unionin neuvoston pääsihteeri
Kom:n asiak. nro:	COM(2020) 790 final
Asia:	KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE, EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN KOMITEALLE Euroopan demokratiatoimintasuunnitelmasta

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena asiakirja COM(2020) 790 final.

Liite: COM(2020) 790 final

Bryssel 3.12.2020
COM(2020) 790 final

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

Euroopan demokratiatoimintasuunnitelmasta

”Euroopan unionissa ei ole kyse ainoastaan puolueista ja politiikasta, säännöistä tai määräyksistä, markkinoista tai valuutoista. Kyse on viime kädessä – ja ennen kaikkea – ihmisistä ja heidän toiveistaan. Kyse on ihmisistä, jotka toimivat yhdessä. Vapautensa, arvonsa ja paremman tulevaisuuden puolesta.”

Komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen, 27. marraskuuta 2019

1 JOHDANTO

Demokratia, oikeusvaltioperiaate ja perusoikeudet ovat Euroopan unionin perusta. Demokratia on keskeinen eurooppalainen arvo ja EU-jäsenyyden edellytys. EU:n kansalaiset pitävät demokratiaa, ihmisoikeuksia ja oikeusvaltioperiaatetta EU:n tärkeimpänä voimavarana¹.

Demokratia antaa kansalaisille mahdollisuuden vaikuttaa lakeihin ja politiikkaan Euroopan tasolla sekä kansallisesti, alueellisesti ja paikallisesti. Se edellyttää takeita, keskinäistä valvontajärjestelmää ja instituutioita, jotka täyttävät tehtävänsä ja ylläpitävät moniarvoisen demokraattisen keskustelun sääntöjä. Jotta osallistuminen olisi mielekästä, kansalaisten on myös voitava tehdä omat arvionsa – heidän olisi voitava tehdä vaaleihin liittyviä valintoja julkisessa tilassa, jossa erilaisia näkemyksiä voidaan ilmaista vapaasti ja jossa vapaat tiedotusvälineet, tiedemaailma ja kansalaisyhteiskunta voivat osaltaan edistää avointa keskustelua ilman kotimaasta tai ulkomailta tulevaa häirintää. Demokratia voi menestyä vain ilmapiirissä, jossa sekä informaatiovapautta että sananvapautta puolustetaan perusoikeuskirjan mukaisesti, jotta jokainen saa ilmaista näkemyksensä riippumatta siitä, miten kriittisiä ne ovat hallituksia ja vallanpitäjiä kohtaan.

Demokratiaa ei voida pitää itsestäänselvyytenä, vaan sitä on aktiivisesti vaalittava ja puolustettava. Viime aikoina kansalaisten osallistuminen politiikkaan ja äänestysaktiivisuus ovat lisääntyneet, mutta kuten monissa paikoissa eri puolilla maailmaa, demokratialla on EU:ssa ja sen jäsenvaltioissa edessään haasteita: ääriliikkeiden nousu ja kahtiajaon lisääntyminen sekä ihmisten ja heidän vaaleilla valittujen edustajiensa välillä koettu etäisyys². Demokraattisiin järjestelmiimme ja instituutioihimme on viime vuosina kohdistunut yhä enemmän hyökkäyksiä³. Vaalien luotettavuuteen on kohdistunut uhkia, toimittajien ja kansalaisyhteiskunnan toimintaympäristö on heikentynyt. On havaittu keskitettyjä toimia väärin ja harhaanjohtavien tietojen levittämiseksi ja äänestäjien manipulomiseksi, ja niissä on ollut mukana myös ulkomaisia toimijoita. Sananvapautta ja muita vapauksia, joita pyrimme puolustamaan, on joissakin tapauksissa käytetty harhauttamiseen ja manipulointiin. Covid-19-pandemia on tuonut nämä haasteet esiin: tämän ennennäkemättömän kansanterveyskriisin ratkaisemiseksi toteutetut poikkeukselliset

¹ Erityinen Eurobarometri-tutkimus 479 *Euroopan tulevaisuudesta* (loka-marraskuu 2018). 34 %:n osuudella vastaajista tämä menee EU:n taloudellisen, teollisen ja kaupallisen valta-aseman (31 %) ja EU:n kansalaisten elintason (25 %) edelle.

² Ks. esimerkiksi International Institute for Democracy and Electoral Assistancen raportti *The Global State of Democracy 2019 Report* (2019).

³ Komission puheenjohtaja Ursula von der Leyenin poliittiset suuntaviivat, https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/political-guidelines-next-commission_en.pdf

hätätoimenpiteet ovat vaikuttaneet poliittiseen prosessiin ja joissain tapauksissa ne ovat herättäneet huolia demokratiaan kohdistuvista vaikutuksista⁴.

Tällä Euroopan demokratiatoimintasuunnitelmalla pyritään vahvistamaan EU:n demokratioiden kykyä selviytyä haasteista ja puuttumaan aloihin, joilla EU:n järjestelmät ja kansalaiset ovat kaikkein haavoittuvimpia. Tämä työ on tehtävä EU:n tasolla ja kansallisella tasolla perussopimuksissa ja perusoikeuskirjassa suojattuja perusoikeuksia ja -vapauksia sekä kansallisia ja kansainvälisiä ihmisoikeussääntöjä täysimääräisesti kunnioittaen.

Samalla on huomattava, että EU ei pyri suojelemaan demokratiaa ainoastaan omien rajojensa sisällä, vaan se pyrkii aktiivisesti suojelemaan, inspiroimaan ja tukemaan demokratiota eri puolilla maailmaa, koska demokratiaan, oikeusvaltioperiaatteeseen ja ihmisoikeuksiin kohdistuu yhä enemmän paineita kaikkialla maailmassa⁵. Demokratian toteuttamiseen liittyvät haasteet ovat maailmanlaajuisia, ja niiden selittäminen on maailman demokratioiden yhteisen edun mukaista. EU:n tasolla tämä edellyttää yhtenäistä lähestymistapaa sisäisten ja ulkoisten toimien välillä. Tapa, jolla tuemme ja vahvistamme demokraattista perustaamme unionissa ja jäsenvaltioissa, vaikuttaa ulkoisten toimiemme vahvuuteen. Komissio ehdottaa tässä toimintasuunnitelmassa yksilön oikeuksiin ja vapauksiin, avoimuuteen ja vastuuvollisuuteen perustuvia vastatoimia, jotka voivat myös toimia esimerkkinä siitä, miten maailmanlaajuisiin demokratiaan kohdistuviin haasteisiin voidaan vastata, ja perustana kumppanuuksien luomiselle samanmielisten demokratioiden kanssa.

Demokratioidemme digitaalinen siirtymä

Digitaalinen vallankumous on muuttanut demokraattista politiikkaa. Poliittisia kampanjoita toteutetaan nyt paitsi kasvokkain, mainostauluilla, radioaalloilla ja televisiossa myös verkossa. Tämä antaa poliittisille toimijoille uusia mahdollisuuksia tavoittaa äänestäjiä. Se tarjoaa myös uusia mahdollisuuksia kansalaisvaikuttamiseen, mikä helpottaa joidenkin ryhmien – erityisesti nuorten – tiedonsaantia ja osallistumista julkiseen elämään ja demokraattiseen keskusteluun.

Verkkokampanjoinnin ja verkkoalustojen nopea kasvu on kuitenkin myös luonut uusia haavoittuvuuksia ja vaikeuttanut vaalien rehellisyyden säilyttämistä, tiedotusvälineiden vapauden ja moniarvoisuuden takaamista sekä demokraattisen prosessin suojaamista disinformaatiolta ja muunlaiselta manipuloinnilta. Digitalisaatio on luonut uusia keinoja antaa rahoitusta poliittisille toimijoille valvomattomista lähteistä, kyberhyökkäyksiä voidaan kohdentaa kriittiseen vaali-infrastruktuuriin, toimittajat kohtaavat verkossa häirintää ja vihapuhetta, vääriä tietoja ja polarisoivia viestejä leviää nopeasti sosiaalisessa mediassa, myös koordinoitujen disinformaatiokampanjoiden kautta. Joidenkin näiden toimien vaikutusta vahvistaa läpinäkymättömien algoritmien käyttö, mitä puolestaan hallitaan laajalti käytetyillä viestintäalustoilla.

⁴ Venetsian komissio (2020), väliraportti EU:n jäsenvaltioissa COVID-19-kriisin seurauksena toteutetuista toimenpiteistä ja niiden vaikutuksesta demokratiaan, oikeusvaltioon ja perusoikeuksiin (hyväksytty 8. lokakuuta 2020).

⁵ Yhteinen tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle *Ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskeva EU:n toimintasuunnitelma 2020–2024* (JOIN/2020/5 final, 25. maaliskuuta 2020), jossa vahvistetaan EU:n sitoutuminen demokratian edistämiseen ja suojelemiseen maailmanlaajuisesti.

Digitaalisaatio on haaste Euroopan demokraattisille kulttuureille niiden kaikessa moninaisuudessa. Nykyisiä takeita, joilla varmistetaan resurssien ja lähetysajan avoimuus ja tasapuolisuus vaalikampanjoiden aikana, ei ole suunniteltu digitaalista ympäristöä varten. Verkkokampanjoiden välineet ovat lisänneet tehoa yhdistämällä henkilötietoja ja tekoälyä psykologiseen profilointiin ja monimutkaisiin mikrokohdentamistekniikoihin⁶. Joitakin näistä välineistä, kuten henkilötietojen käsittelyä, säännellään EU:n lainsäädännöllä. Toisia kuitenkin rajoittavat tällä hetkellä pääasiassa yritysten käyttöehdot, ja jos niitä käytetään vaalipiirin ulkopuolella, ne voivat myös välttää kansallisen tai alueellisen sääntelyn. Huoli verkkoalustojen avoimuudesta ja vastuuvollisuudesta lisää sääntöjen täytäntöönpanon haasteita. Verkkoalustoilla voi olla uutistoimintaa, ja ne voivat toimia verkkouutisten portinvartijoina, mutta niihin ei kohdistu samoja kansallisia sääntöjä ja ammatillisia normeja.

Demokratioiden selviytymiskyvyn vahvistaminen

Tämä toimintasuunnitelma on suunnattu EU:n toimielimille, kansallisille hallituksille ja parlamenteille – jotka ovat ensisijaisesti vastuussa demokratian moitteettoman toiminnan varmistamisesta – sekä muille kansallisille viranomaisille, poliittisille puolueille, tiedotusvälineille ja kansalaisyhteiskunnalle sekä verkkoalustoille. Kansallisia toimivaltoja täysimääräisesti kunnioittaen tässä esitetään vahvistettu EU:n toimintakehys ja erityisiä toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on

- edistää vapaita ja oikeudenmukaisia vaaleja ja vahvaa demokraattista osallistumista
- tukea vapaita ja riippumattomia tiedotusvälineitä ja
- torjua disinformaatiota.

Terve demokratia edellyttää kansalaisten osallistumista ja aktiivista kansalaisyhteiskuntaa koko ajan, ei ainoastaan vaalien aikana. Aktiiviset ja valistuneet kansalaiset, joilla on mahdollisuuksia vaikuttaa, ovat paras tae demokratioidemme selviytymiskyvylle. Toimintasuunnitelmassa painotetaan voimakkaasti vaikutusmahdollisuuksien tarjoamista kansalaisille ja kansalaisyhteiskunnalle uhkien torjumiseksi⁷.

2 VAALIEN LUOTETTAVUUDEN SUOJELEMINEN JA DEMOKRAATTISEN OSALLISTUMISEN EDISTÄMINEN

Viimeaikaisten vaalien korkea äänestysvilkkaus eri puolilla EU:ta osoittaa, että kansalaiset luottavat edelleen vaaliurnan voimaan välineenä, jonka avulla he voivat ilmaista mielipiteensä ja saattaa edustajansa vastuuseen. Samanaikaisesti sosiaalinen media on yksi kanavista, jolla pyritään manipuloimaan yleistä mielipidettä, ehkäisemään vaaleihin

⁶ Euroopan komissio, Yhteinen tutkimuskeskus (2020), *Technology and democracy: understanding the influence of online technologies on political behaviour and decision-making*.

⁷ Toimintasuunnitelmaa laadittaessa on hyödynnetty julkista kuulemistä, joka osoitti, että EU:n demokratiaan kohdistuvan häirinnän riskit on laajalti tunnustettu ja että niin verkossa kuin sen ulkopuolellakin tarvitaan kohdennettuja toimia. Kertomus on saatavilla osoitteessa https://ec.europa.eu/info/files/report-public-consultation-european-democracy-action-plan-edap_en.

osallistumista ja kyseenalaistamaan vaaliprosessien luotettavuus. Myös yrityksiä puuttua asioihin ulkomailta käsin on dokumentoitu⁸.

Demokratian säilyttäminen edellyttää määrätietoisempia toimia vaaliprosessien suojelemiseksi, avoimen demokraattisen keskustelun ylläpitämiseksi ja suojatoimien päivittämiseksi uusien digitaalisten tosiasioiden valossa. Demokratiassa on kyse osallistavien käytäntöjen monipuolisuudesta, kansalaisvaikuttamisesta sekä demokraattisten normien ja oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamisesta koko vaalisyklin ajan.

⁸ Esimerkiksi vuoden 2019 Euroopan parlamentin vaalien yhteydessä kerätyt todisteet paljastivat jatkuvaa, venäläisistä lähteistä peräisin olevaa disinformaatiotoimintaa, jolla pyrittiin häiritsemään vaaliprosessia (*Report on the implementation of the action plan against disinformation* (JOIN (2019) 12 final, 14.6.2019)). Euroopan parlamentin vaaleja koskevassa vuoden 2019 raportissa (COM(2020) 252 final) todettiin myöhemmin, että yksittäisiä kyberhyökkäyksiä sekä tietosuojaa koskevia ja muita vaaleihin liittyviä valituksia oli vastaanotettu, mutta salaisia ja koordinoituja laajamittaisia toimia vaaleihin puuttumiseksi ei ollut havaittu.

2.1 Poliittisen mainonnan ja viestinnän avoimuus

Poliittiseen kampanjointiin liittyvien perinteisten sääntöjen noudattaminen voi olla erityisen haastavaa verkkoympäristössä. Sääntöjä on usein vaikea panna täytäntöön tai ne ovat tehostomia verkossa, tai toimivaltaisilla viranomaisilla ei ehkä ole valtuuksia tai keinoja puuttua verkkotoimintaan. **Verkkotoiminnan rajat ylittävä potentiaali** tarjoaa mahdollisuuksia mutta myös lisää haasteita, sillä vaaleihin liittyviä kysymyksiä säännellään suurelta osin vain tietyllä lainkäyttöalueella sovellettavilla säännöillä tai niitä ei ole ehkä muotoiltu rajattoman verkkoympäristön huomioon ottamiseksi.

Poliittisen mainonnan ja viestinnän sekä siihen liittyvän kaupallisen toiminnan avoimuutta on selvästikin lisättävä. Yleisen tietosuoja-asetuksen (GDPR:n)⁹ sääntöjen täytäntöönpanon ja noudattamisen tehostaminen on äärimmäisen tärkeää.

Kansalaisten, kansalaisyhteiskunnan ja vastuuviranomaisten on voitava nähdä selvästi tällaisen mainonnan lähde ja tarkoitus. Verkkoympäristössä on usein vaikea **tunnistaa maksettua poliittista aineistoa** ja erottaa se muusta poliittisesta sisällöstä, varsinkin kun se voi usein vaikuttaa muiden käyttäjien jakamalta tai luomalta ”orgaaniselta” sisällöltä. Tämä luo oikeudellista epävarmuutta palveluntarjoajille ja muille toimijoille, erityisesti verkossa toimiville välittäjille, poliittisille konsulttitoimistoille ja vastaaville yrityksille, mutta myös puolueille, kampanjaorganisaatioille, ehdokkaille ja laajemmalle yleisölle¹⁰, ja se vaikuttaa vastuuvollisuuteen ja valvontaan.

Uudet menetelmät, joita välittäjät/palveluntarjoajat käyttävät mainonnan kohdentamiseen käyttäjien henkilökohtaisten tietojen perusteella, mahdollistavat poliittisen mainonnan laajentamisen ja mukauttamisen yksilön tai ryhmän erityisprofiilien perusteella, usein kohteen tietämättä. Mikrokohtentamiseen ja käyttäytymiseen perustuvat profiloinnin menetelmät voivat hyödyntää epäasianmukaisesti hankittuja tietoja, ja niitä voidaan käyttää väärin erimielisyyttä aiheuttavan ja polarisoivan kerronnan kohdistamiseen. Tämä prosessi vaikeuttaa huomattavasti poliitikkojen saattamista vastuuseen viestinnästä ja avaa uuden tavan, jolla äänestäjiä voidaan yrittää manipuloida¹¹. Muita huolenaiheita ovat poliittisten

⁹ Asetus 2016/679, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY, OJL119, 4.5.2016 kumoamisesta.

¹⁰ Monet julkiseen kuulemiseen vastanneista (myös liike-elämän ja kansalaisyhteiskunnan edustajat) totesivat, että avoimuuden ja selkeiden määritelmien puute aiheutti vaikeuksia ja epävarmuutta erityisesti silloin, kun piti erottaa maksettu poliittinen aineisto muusta poliittisesta sisällöstä. Vastaajat kannattivat vahvempia julkistamissääntöjä, kuten avoimuutta sisällön alkuperästä (96 % vastaajista), poliittisten mainosten avointen ja läpinäkyvien arkistojen ja rekisterien luomista (91 %) sekä poliittisten puolueiden velvoittamista julkistamaan kampanjoidensa rahoitus (82 %). 82 % kannatti kriteereitä, joiden mukaan poliittisen sisällön mikrokohtentaminen on julkistettava selkeällä ja avoimella tavalla jokaisen mainoksen osalta.

¹¹ Todellisista vaikutuksistaan riippumatta Facebook-Cambridge Analytica -skandaali, jossa miljoonien Facebookin käyttäjien henkilötietoja saatiin ilman heidän suostumustaan ja käytettiin pääasiassa poliittiseen mainontaan, on paljastava esimerkki selvästä aikomuksesta harjoittaa tämänkaltaista manipulointia hyödyntämällä oikeudellisia porsaanreikiä ja heikkoja suojatoimia, joilla sosiaalinen media suojelee käyttäjiensä henkilötietoja. Se osoitti, miten data-analytiikkaa voidaan mikrokohtentamismenetelmiin ja psykologiseen profilointiin yhdistettynä käyttää harhaanjohtamiseen, äänestysaktiivisuuden heikentämiseen ja äänestyskäyttäytymisen manipulointiin.

viestien alkuperän, tarkoituksen, lähteiden, rahoituksen ja muiden keskeisten tietojen salaaminen ja/tai vääristely¹².

Näiden ongelmien ratkaisemiseksi komissio esittää vuonna 2021 **lainsäädäntöehdotuksen sponsoroidun poliittisen sisällön avoimuudesta**. Ehdotuksella täydennetään tulevan digitaalisia palveluja koskevan säädöksen (DSA:n) verkkomainontaa koskevia sääntöjä, jotta asiaa koskevat säännöt saadaan käyttöön riittävän ajoissa ennen toukokuussa 2024 pidettäviä Euroopan parlamentin vaaleja. Sen kohderyhmänä ovat maksullisen sisällön tukijat sekä tuotanto- ja jakelukanavat, mukaan lukien verkkoalustat, mainostajat ja poliittiset konsulttitoimistot, ja se selventää näiden tahojen vastuualueita ja tarjoaa oikeusvarmuutta. Sillä varmistetaan, että asiaankuuluvia perusoikeuksia ja -normeja suojataan verkossa yhtä tehokkaasti kuin verkon ulkopuolellakin. Komissio arvioi lisäksi, tarvitaanko vaalien aikana kohdennettua lähestymistapaa.

Aloitteessa määritetään, mitkä toimijat ja minkä tyyppinen sponsoroitu sisältö kuuluvat tehostettujen avoimuusvaatimusten soveltamisalaan. Se tukee vastuuvellisuutta ja mahdollistaa asiaankuuluvien sääntöjen seurannan ja valvonnan, tarkastukset ja pääsyn muihin kuin henkilötietoihin ja helpottaa asianmukaisen huolellisuuden noudattamista. Komissio tarkastelee myös mikrokohdentamisen ja psykologisen profiloinnin rajoittamista edelleen poliittisessa kontekstissa. Verkossa toimiville välittäjille, mainospalvelujen tarjoajille ja muille toimijoille voitaisiin asettaa tiettyjä erityisvelvoitteita oikeasuhteisesti niiden laajuuden ja vaikutuksen mukaan (esimerkiksi merkintöjen, tietojen säilyttämisen, julkistamisvaatimusten, maksetun hinnan avoimuuden sekä kohdentamis- ja vahvistamiskriteerien osalta). Lisäsäännöksillä voitaisiin säätää erityisestä yhteistyöstä valvontaviranomaisten kanssa ja mahdollistaa yhteissääntelyyn perustuvat säännöt ja ammatilliset normit.

Ehdotettua lainsäädäntöä täydennetään jäsenvaltioille, kansallisille poliittisille puolueille, toimivaltaisille viranomaisille ja muille toimijoille suunnattavilla **tukitoimilla ja ohjeilla** EU:n toimivallan rajat tällä alalla huomioiden. Ne perustuvat Euroopan vaaliyhteistyöverkoston (European Cooperation Network on Elections) puitteissa jäsenvaltioiden välillä käytyyn monialaiseen tietojenvaihtoon. Verkosto perustettiin vuonna 2019 ennen Euroopan parlamentin vaaleja konkreettisen ja käytännönläheisen keskustelun käymiseksi aiheista, joilla on merkitystä vapaiden ja rehellisten vaalien¹³ varmistamisen kannalta.

Toimet:

- *Vuonna 2021 ehdotetaan lainsäädäntöä sponsoroidun sisällön avoimuuden lisäämiseksi poliittisessa kontekstissa ("poliittinen mainonta").*
- *Otetaan käyttöön tukitoimia ja ohjeita puolueille ja jäsenvaltioille.*

¹² Kertomus vuoden 2019 Euroopan parlamentin vaaleista (COM(2020) 252 final).

¹³ https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/eu-citizenship/electoral-rights/european-cooperation-network-elections_en.

2.2 Selkeämmät säännöt Euroopan tason poliittisten puolueiden rahoituksesta

Euroopan tason poliittisten puolueiden rahoitukseen sovelletaan EU:n lainsäädäntöä¹⁴. Euroopan parlamentin vaaleista vuonna 2019 laaditussa kertomuksessa korostettiin tarvetta vahvistaa joitakin sääntöjä, jotta ulkoista häirintää voidaan estää, erityisesti lisäämällä Euroopan tason poliittisten puolueiden rahoituslähteiden avoimuutta, jotta voidaan puuttua ulkomaisten etujen välilliseen rahoitukseen, joka kanavoidaan kansallisten varojen tai yksityisten lahjoitusten kautta¹⁵. Komissio ehdottaa vuonna 2021 **Euroopan tason poliittisten puolueiden rahoitusta koskevan lainsäädännön tarkistamista**. Tarkoituksena on puuttua EU:n ulkopuolelta tulevaan Euroopan tason poliittisten puolueiden rahoitukseen, tarkistaa tarkastusvaatimuksia, vahvistaa EU:n rahoituksen ja kansallisten kampanjoiden välisiä yhteyksiä sekä lisätä avoimuutta ja tarkastuksia. Tavoitteena on saada uudet säännöt voimaan riittävän ajoissa ennen toukokuussa 2024 pidettäviä Euroopan parlamentin vaaleja.

Komissio harkitsee myös verkkopohjaisten ohjelmistotyökalujen kehittämistä tukemaan kansalaisyhteiskunnan työtä poliittisen rahoituksen ja rahoituksen avoimuuden alalla, esimerkiksi mahdollisten petosten ja sääntöjenvastaisuuksien havaitsemiseksi ja paljastamiseksi poliittisten puolueiden julkistetuissa tilinpäätöksissä.

Toimet:

- *Ehdotetaan vuonna 2021 Euroopan tason poliittisten puolueiden ja Euroopan tason poliittisten säätiöiden perussäännöstä ja rahoituksesta annetun asetuksen N:o 1141/2014 tarkistamista.*

2.3 Tiivistetään yhteistyötä EU:ssa vapaiden ja oikeudenmukaisten vaalien varmistamiseksi

Kansallisten vaalien järjestäminen kuuluu jäsenvaltioiden toimivaltaan kansainvälisten normien pohjalta, ja jotkin kysymykset, kuten tietosuoja, kuuluvat laajemman EU-lainsäädännön piiriin. Erityinen EU-lainsäädäntö sääntelee Euroopan parlamentin vaaleja ja liikkuvien EU:n kansalaisten äänioikeutta, mutta useimmat vaaliprosessin kannalta merkitykselliset seikat perustuvat edelleen kansalliseen lainsäädäntöön. Vuoden 2019 Euroopan parlamentin vaalien alla saadut kokemukset osoittivat, että tiiviimmällä koordinoinnilla ja yhteistyöllä kansallisella ja EU:n tasolla voi olla tässä keskeinen merkitys.

Komissio aikoo myös ehdottaa **uutta operatiivista EU:n mekanismia, jolla tuetaan häiriönsietokykyisiä vaaliprosesseja**. Se järjestetään ja sitä koordinoidaan Euroopan vaaliyhteistyöverkoston (European Cooperation Network on Elections) kautta, jotta voidaan tukea yhteisten asiantuntijaryhmien käyttöä sekä tietojenvaihtoa esimerkiksi vaalien

¹⁴ Asetus (EU, Euratom) 2018/673, annettu 3 päivänä toukokuuta 2018, Euroopan tason poliittisten puolueiden ja Euroopan tason poliittisten säätiöiden perussäännöstä ja rahoituksesta annetun asetuksen (EU, Euratom) N:o 1141/2014 muuttamisesta (EUVL L 114I, 4.5.2018, s. 1); asetus (EU, Euratom) 2019/493, annettu 25 päivänä maaliskuuta 2019, asetuksen N:o 1141/2014 muuttamisesta henkilötietojen suojaa koskevien sääntöjen rikkomuksiin liittyvän tarkastusmenettelyn osalta Euroopan parlamentin vaalien yhteydessä (EUVL L 85I, 27.3.2019, s. 7).

¹⁵ Julkiseen kuulemiseen vastanneista 84 % kannatti Euroopan tason poliittisten puolueiden rahoituksen avoimuuden lisäämistä.

kyberturvallisuuteen ja verkkorikostutkintaan liittyvissä kysymyksissä¹⁶ tiiviissä yhteistyössä verkko- ja tietojärjestelmien yhteistyöryhmän (Network and Information Systems Cooperation Group) ja EU:n nopean hälytysjärjestelmän kanssa. Komissio helpottaa jatkossakin tiiviimpää yhteistyötä jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten kesken erityishaasteisiin vastaamisessa (esim. vaalikausiin, vaalitarkkailuun, riippumattomaan vaalivalvontaan ja tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin liittyvissä kysymyksissä) sekä seurannan (myös verkossa), uhkien tunnistamisen, valmiuksien kehittämisen, kansallisten vaaliverkoston toiminnan ja yksityisen sektorin kanssa käytävän yhteistyön kattamisessa. Lisäksi tarkastellaan mahdollisuuksia keskinäiseen tukeen, kuten verkkofoorumiin, yhteiseen koulutukseen, yhdistettyihin resursseihin ja asiantuntemukseen sekä verkossa toteutettavaan seurantaan. Vaaliprosessien tai niiden hallinnoimiseen liittyvien seikkojen merkitseminen elintärkeiksi infrastruktuureiksi voisi tehostaa näitä toimia¹⁷. Komissio järjestää **korkean tason tapahtuman**, joka kokoaa yhteen eri viranomaisia ja jossa käsitellään vaaliprosesseihin liittyviä haasteita ja annetaan kansalaisille mahdollisuus osallistua demokraattiseen prosessiin äänestäjinä ja ehdokkaina.

EU:n tasolla toteutetaan erityisiä toimenpiteitä **vaali-infrastruktuurien suojaamiseksi kyberhyökkäyksiltä**¹⁸. Tässä yhteydessä päivitetään **vaaliteknologian tietoverkkoturvallisuutta koskevaa yhteenvetoa**¹⁹ ja järjestetään lisää käytännön harjoituksia riskien ja valmiuden selvittämiseksi Euroopan vaaliyhteistyöverkoston (European Cooperation Network on Elections) ja verkko- ja tietojärjestelmien yhteistyöryhmän (Network and Information Systems Cooperation Group) yhteisen työn pohjalta. Tuleva EU:n kyberturvallisuusstrategia tarjoaa monialaiset puitteet sekä lainsäädäntöehdotuksia verkko- ja tietojärjestelmien turvallisuuden parantamiseksi ja elintärkeiden infrastruktuurien suojaamiseksi.

Komissio keskittyy **lujittamaan jäsenvaltioiden ja asianomaisten sääntelyviranomaisten välistä yhteistyötä, joka koskee tasapuolista kohtelua ja tasapuolista näkyvyyttä tiedotusvälineissä vaalien aikana**, koska perinteisiin tiedotusvälineisiin ja verkkoalustoihin ei sovelleta samoja velvoitteita. Tällä alalla voitaisiin antaa lisäohjeistusta EU:n tasolla hyödyntämällä myös kansallisten media-alan sääntelyviranomaisten asiantuntemusta

¹⁶ Verkossa olevien tietojen hankkiminen ja käyttö oikeudellisia tarkoituksia varten (esim. asiaa koskevien sääntöjen valvonta ja täytäntöönpano) edellyttää, että valvontaviranomaisilla on erityisvalmiuksia ja asianmukaiset valtuudet.

¹⁷ Esimerkiksi unioniin tulevien ulkomaisten suorien sijoitusten seurantaan tarkoitettujen puitteiden perustamisesta 19 päivänä maaliskuuta 2019 annettu asetus (EU) 2019/452 (EUVL L 79I, 21.3.2019, s. 1–14) sisältää vaali-infrastruktuurin yhtenä mahdollisena elintärkeänä infrastruktuurin osatekijänä, joka on otettava huomioon arvioitaessa, vaikuttavatko ulkomaiset suorat sijoitukset todennäköisesti turvallisuuteen tai yleiseen järjestykseen.

¹⁸ Euroopan parlamentin vaaleja koskevien aiempien suositusten, toimenpiteistä yhteisen korkeatasoisen verkko- ja tietojärjestelmien turvallisuuden varmistamiseksi koko unionissa 6 päivänä heinäkuuta 2016 annetun direktiivin (EU) 2016/1148 (EUVL L 194, 19.7.2016, s. 1–30), jota on määrä tarkistaa tänä vuonna, sekä asiaan liittyvien suositusten (C(2018) 5949 final ja C(2018) 900 final) pohjalta. Julkisessa kuulemisessa vastaajat mainitsivat kyberhyökkäykset yhtenä suurimmista vaalien luotettavuuteen kohdistuvista uhista. Tämä johtuu erityisesti siitä, että vaaleja, puolueita ja kampanjoita koskevien tietojen jakamiseen ja hankkimiseen käytetään yhä enemmän internetiä. Hyvä esimerkki tällaisista hyökkäyksistä on hakkerointi- ja vuoto-operaatiot, kuten silloin, kun Venäjän tiedustelupalvelut hankkivat ja levittivät Demokraattiselta kansalliselta komitealta peräisin olevia asiakirjoja Yhdysvaltojen vuoden 2016 presidentinvaalikampanjan aikana.

¹⁹ http://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=53645.

audiovisuaalisten mediapalvelujen eurooppalaisten sääntelyviranomaisten ryhmässä (European Regulators Group for Audiovisual Media Services, ERGA)²⁰ sekä media-alan itsesääntelyelinten asiantuntemusta. Tässä työssä hyödynnetään myös Euroopan vaaliyhteistyöverkoston (European Cooperation Network on Elections) ja EU:n nopean hälytysjärjestelmän asiantuntemusta. Journalistista ja toimituksellista koskemattomuutta koskevien normien tukeminen on erityisen tärkeää vaalien yhteydessä.

Komissio aikoo myös vahvistaa tietopohjaa ja selvittää, miten **kansalaisia ja kansallisia vaaliviranomaisia voitaisiin auttaa parantamaan kykyä selviytyä vaaliprosessiin kohdistuvista uhkista**. Tähän työhön voisi sisältyä tutkimuksia, pilottihankkeita, aktiivisen kansalaisuuden edistämiseen tähtäävän koulutuksen tukemista sekä neuvontapalveluja tai vastaavia yhteisiä resursseja.

Tietotekniikkaa käytetään vaaleissa ääntenlaskentaan ja tulosten välittämiseen tai (vaikkakin harvoin EU:ssa) elektronisten äänestyslaitteiden tai elektronisen äänestyksen muodossa. Vaikka jäsenvaltiot ovat perinteisesti olleet haluttomia ottamaan tietotekniikkaa yleisemmin käyttöön äänestyksessä, covid-19-pandemia ja fyysisen etäisyyden tarve ovat herättäneet uutta kiinnostusta elektronisia äänestysratkaisuja kohtaan²¹. Komissio laatii yhdessä jäsenvaltioiden kanssa ja tiiviissä yhteistyössä Euroopan neuvoston kanssa yhteenvedon **sähköisen äänestämisen käytännöistä**²². Euroopan neuvosto on jo antanut merkittävää ohjeistusta muun muassa vammaisten ja iäkkäiden henkilöiden esteettömyydestä.

Vaaliasioita koskevaa yhteistyötä ja tiedonvaihtoa vahvistetaan EU:n välittömässä naapurustossa ja kauempana sijaitsevien maiden kanssa sekä kansainvälisten järjestöjen, kuten Euroopan neuvoston²³, Unescon ja Etyjin demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimiston²⁴, kanssa hyödyntämällä nykyisiä rakenteita parhaalla mahdollisella tavalla parhaiden käytäntöjen vaihdon helpottamiseksi ja antamalla tukea yhteisiin haasteisiin vastaamiseksi, kuten ulkomaisen vaikuttamisen ja disinformaation torjumiseksi vaalien yhteydessä. Kumppanimaiden kanssa tehdään jo töitä tukemalla demokratiaa ja käyttämällä EU:n vaalitarkkailuvaltuuskuntia, joiden valtuuksia on laajennettu kattamaan verkossa toteutettavien vaalikampanjoiden valvonta, sosiaalisen median valvonta sekä suositusten antaminen tällä alalla. Jotta näitä suosituksia noudatettaisiin tehokkaasti, demokratian tukemiseen ja vaalitarkkailuun on osoitettava lisää

²⁰ ERGA:n raportti (2018); <https://erga-online.eu/wp-content/uploads/2019/01/ERGA-2018-07-SG1-Report-on-internal-plurality-LQ.pdf>.

²¹ Ks. *vaalioikeuksia* koskeva Flash-eurobarometri 431 (2015), jossa arvioitiin yleisön huolia sähköiseen tai verkossa tai postitse tapahtuvaan äänestämiseen liittyvistä riskeistä. Siinä havaittiin, että vaikka ihmiset ymmärsivät sähköisen äänestämisen hyödyllisyyden tiettyjä erityistarpeita omaavien henkilöiden auttamiseksi, he olivat huolissaan vaalisalaisuuden säilymisestä ja äänestämisen luotettavuudesta. Tulokset olivat samankaltaisia *demokratiaa ja vaaleja* koskevassa erityiseurobarometrissa nro 477 (2018), jossa tarkasteltiin vastaajien huolia sähköisesti, verkossa tai postitse tapahtuvasta äänestämisestä. Euroopan parlamentti myönsi vuonna 2016 komissiolle pilottipurahan *etä-äänestyksen etuja ja haittoja koskevaan tutkimukseen*, johon sisältyy kattava selvitys sähköisestä äänestyksestä ja muista etä-äänestysvälineistä saaduista kansallisista kokemuksista.

²² Tätä kysymystä käsitellään myös *kansalaisuutta käsittelevässä vuoden 2020 kertomuksessa*.

²³ 13. heinäkuuta 2020 päivätyissä, Euroopan neuvoston kanssa tehtävää yhteistyötä koskevista EU:n päätavoitteista vuosiksi 2020–2022 annetuissa neuvoston päätelmissä demokratia määritellään yhdeksi yhteistyön kolmesta keskeisestä pilarista.

²⁴ Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö (Etyj) – demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimisto (ODIHR); <https://www.osce.org/odihr>.

kapasiteettia, jotta hallituksille ja kansalaisyhteiskunnalle voidaan antaa konkreettista teknistä tukea toimintapoliittisten puitteiden, turvallisten infrastruktuurien, sääntelyvalmiuksien ja valvonnan kehittämiseen ja jotta voidaan jakaa kokemuksia hybridiuhkien, myös disinformaation, havaitsemisesta, analysoinnista ja torjumisesta.

Toimet:

- *Perustetaan uusi yhteinen operatiivinen mekanismi ja muita tukitoimenpiteitä Euroopan vaaliyhteistyöverkoston (European Cooperation Network on Elections) työn pohjalta, jotta voidaan edistää häiriönsietokykyisiä vaaliprosesseja ja toteuttaa muita käytännön toimenpiteitä vaali-infrastruktuurin suojelemiseksi kyberhyökkäyksiltä ja muilta uhilta.*
- *Komissio järjestää korkean tason tapahtuman, joka kokoaa yhteen vaaleihin liittyviä eri viranomaisia ja jossa käsitellään tässä suunnitelmassa esitettyjä haasteita.*
- *Lujitetaan yhteistyötä, joka koskee tasapuolista kohtelua ja tasapuolista näkyvyyttä tiedotusvälineissä vaalien aikana.*
- *Laaditaan sähköisen äänestämisen käytäntöjä koskeva yhteenveto.*
- *Helpotetaan EU:n verkostojen ja kumppanimaiden sekä kansainvälisten järjestöjen välistä yhteistyötä valmiuksien kehittämiseksi ja parhaiden käytäntöjen vaihtamiseksi vaaliuhkien torjunnassa ja korkeiden kansainvälisten standardien edistämiseksi uuden teknologian käytössä.*
- *Vahvistetaan kolmansissa maissa toimivien EU:n vaalitarkkailuvaltuuskuntien valmiuksia tarkkailla ja arvioida verkossa toteutettavia vaalikampanjoita ja noudattaa suosituksia.*

2.4 Demokraattisen osallistumisen ja aktiivisen osallistumisen edistäminen vaalien ulkopuolella

Elinvoimaisen kansalaisyhteiskunnan tukeminen sekä demokraattisen osallistumisen edistäminen ja lisääminen ovat keskeisellä sijalla komission työssä monilla aloilla, kuten EU:n kansalaisuuteen, tasa-arvoon ja syrjimättömyyteen, nuorisopolitiikkaan, koulutukseen, kulttuuriin ja tutkimuspolitiikkaan liittyvissä asioissa sekä EU:n varojen käytössä niin unionissa kuin sen naapurustossakin.

Useissa jäsenvaltioissa on toteutettu uusia toimia osallistavan ja keskusteleavan demokratian edistämiseksi, jotta ihmiset voivat osallistua päätöksentekoon ja jotta heille voidaan antaa vaikutusmahdollisuuksia yleisesti tärkeissä asioissa²⁵. Avoimuuden lisääminen ja kansalaisten ottaminen mukaan politiikkaan ja päätöksentekoon vahvistaa demokraattista legitimitettä ja luottamusta. Tämän alueen aloitteet liittyvät läheisesti vaalioikeuksien ja

²⁵ Esimerkiksi äskettäinen ilmastoja koskeva kansalaiskonventti (*Convention citoyenne sur le climat*) Ranskassa osoitti, että on tärkeää ottaa kansalaiset mukaan ja lisätä heidän vaikutusmahdollisuuksiaan, kun käsitellään monimutkaista julkista ongelmaa, kuten hiilidioksidipäästöjen vähentämistä. Irlannissa kansalaiskokoukset ovat vaikuttaneet aborttia ja muita paljon erimielisyyttä aiheuttavia sosiaalisia kysymyksiä koskevien valistuneiden päätösten tekemiseen. Muita vakiintuneita prosesseja ovat esimerkiksi kansalaisneuvostot osissa Itävaltaa (Vorarlberg) ja Belgiaa (Belgian saksankielisen yhteisön parlamentti (2019), *Was passiert beim Bürgerdialog?*). Ks. myös OECD (2020), *Innovative citizen participation and new democratic institutions: catching the deliberative wave* (OECD Publishing, Pariisi).

muiden EU:n kansalaisuuteen liittyvien oikeuksien sekä osallistavan demokraattisen osallistumisen edistämiseen tähtäävään työhön ja täydentävät sitä. Näitä toimia käsitellään yksityiskohtaisesti unionin kansalaisuutta käsittelevässä komission kertomuksessa vuodelta 2020.

Komissio edistää jatkossakin **osallistavaa ja keskustelevaa demokratiaa** esimerkiksi ilmastopöytäkirjan, Horisontti 2020 -ohjelman vihreään kehitykseen liittyvien tulevien hankkeiden ja eurooppalaisten kansalaisaloitteiden²⁶ pohjalta sekä kansalaisten osallistumista EU:n politiikkojen ja voimassa olevan lainsäädännön muotoiluun²⁷. Komission vuotuisessa oikeusvaltiokertomuksessa²⁸ arvioidaan myös lainsäädäntöprosessin osallistavuutta ja kansalaisyhteiskunnan osallistumista. Euroopan tulevaisuutta käsittelevä konferenssi on osallistavan ja keskustelevan demokratian yleiseurooppalainen harjoitus, ja sen tavoitteena on antaa eri puolilta EU:ta tuleville ihmisille mahdollisuus tehdä ehdotuksia EU:n tulevien politiikkojen muotoilemiseksi. Konferenssi toimii katalysaattorina uusille julkisen osallistumisen muodoille Euroopan tasolla sekä kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla. Lisäksi uuden sukupolven kansalaiskeskustelut edistävät myös innovatiivisia kansalaisten osallistumisen ja keskustelun tapoja, myös valtioiden rajat ylittävällä tasolla.

Komissio kannustaa jäsenvaltioita hyödyntämään parhaalla mahdollisella tavalla asiaankuuluvia EU:n rakenne- ja investointirahastoja kansalaisyhteiskunnan valmiuksien tukemiseksi ja vahvistamiseksi sekä kansallisella että paikallisella tasolla ja ottamaan kansalaisyhteiskunnan organisaatioita mukaan kumppanuuteen julkishallinnon eri tasojen kanssa, myös rakentamalla **keskustelevaa demokratiainfrastruktuuria**. Tämä mahdollistaa kansalaisten entistä paremman osallistumisen ja julkisen sitoutumisen painopisteiden muotoiluun, myös Next Generation EU -aloitteen osalta kussakin jäsenvaltiossa. Euroopan tulevaisuutta käsittelevän konferenssin tueksi kehitetyt välineet, kuten sen monikielinen digitaalinen alusta, antavat kansalaisille ja sidosryhmille mahdollisuuden tehdä ehdotuksia ja järjestää keskusteluja itse konferenssin jälkeen.

Keskustelevaa demokratiaa tuetaan myös Horisontti 2020 -puiteohjelman ja sen seuraajan, Horisontti Eurooppa -puiteohjelman alaisuudessa hyödyntämällä tutkimusta ja innovointia ja siirtämällä sen käytännön toteutukseen, siihen kohdistuviin haasteisiin ja sen mahdollisiin vaikutuksiin liittyvää osaamista²⁹. Lisäksi komissio tukee edelleen tutkimusta, jolla pyritään ymmärtämään paremmin ihmisten tyytymättömyyttä demokratiaan ja sitä, miten siihen voidaan puuttua demokraattisella innovoinnilla, mukaan lukien kansalaisvaikuttamisen keinoin ja keskustelevaa demokratiaa edistävien aloitteiden avulla. Uusi Luova Eurooppa -ohjelma tarjoaa kulttuurialan ja luovien toimialojen toimijoille uusia mahdollisuuksia demokratiaan ja kansalaisvaikuttamiseen liittyvään työhön. Lisäksi komissio edistää ja puolustaa jatkossakin taiteilijoiden vapautta luoda ilman sensuuria tai pelottelua.

²⁶ <https://europa.eu/citizens-initiative/en>.

²⁷ <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say>.

²⁸ https://ec.europa.eu/info/publications/2020-rule-law-report-communication-and-country-chapters_en.

²⁹ Ohjelman keskeisiin strategisiin suuntaviivoihin kuuluu ”selviytymiskykyisemmän, osallistavamman ja demokraattisemman eurooppalaisen yhteiskunnan” luominen. Horisontti 2020 -ohjelman viimeisiin ehdotuspyyntöihin sisältyvissä hankkeissa keskitytään *muun muassa* alueellisen yhteenkuuluvuuden demokratisointiin (kansalaisten keskustelevan osallistumisen ja osallistavan budjetoinnin kokeilu EU:n alue- ja kaupunkipolitiikassa) sekä kaupunkien poliittisen innovoinnin foorumeina keskustelevan ja osallistavan demokratian vahvistamiseksi.

Komissio varmistaa myös **tasa-arvon valtavirtaistamisen** kaikilla käytännön tasoilla **demokraattisen osallistumisen mahdollisuuksien edistämiseksi**, myös Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteiden mukaisesti. Tähän sisältyy osallistavuus ja yhdenvertaisuus demokraattisessa osallistumisessa, sukupuolten tasapuolinen edustus politiikassa ja päätöksenteossa³⁰ sekä ennakoivia toimia, joilla torjutaan demokratian vastaisia hyökkäyksiä ja vihapuhetta, joilla pyritään saamaan naiset³¹, hlbtq-henkilöt ja vähemmistöryhmät luopumaan poliittisesta aktiivisuudesta. Erityistä huomiota kiinnitetään heikommassa asemassa oleviin, rodulliseen tai etniseen vähemmistöön kuuluviin nuoriin³², vammaisiin henkilöihin³³ sekä henkilöihin tai ryhmiin, joilla on heikompi digitaalinen lukutaito ja heikommat mahdollisuudet digitaaliseen osallistumiseen (esim. pienituloiset kotitaloudet, joilla ei ole internetyhteyttä helposti käytettävissä, tai ikääntyneet henkilöt).

Aktiivisen kansalaisuuden edistäminen **nuorten** keskuudessa on tärkeä osa EU:n nuorisostrategiaa (2019-2027)³⁴. EU:n nuorisovuoropuhelua vahvistetaan Erasmus+-ohjelmaan ja Euroopan nuorisoportaaliin kuuluvilla nuorten osallistumiseen tähtäävillä toimilla. Uusi Euroopan solidaarisuusjoukkojen ohjelma tarjoaa laajemmat mahdollisuudet kansalaistoimintaan tukemalla avun tarpeessa olevia yhteisöjä EU:ssa ja muualla. Perusoikeuksien ja arvojen ohjelmasta rahoitetaan opetusohjelmia, joilla edistetään nuorten kansalaisvaikuttamista ja poliittista ja demokraattista osallistumista ja tuetaan kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden pyrkimyksiä kannustaa aktiiviseen osallistumiseen ja helpottaa sitä. Ulkoisella kehitys-, koulutus- ja valistusohjelmalla edistetään nuorten aktiivista osallistumista maailmanlaajuisiin haasteisiin vastaamiseen ja lisätään tietoisuutta yleismaailmallisista arvoista.

Lisäksi pyritään torjumaan **verkossa esiintyvää vihapuhetta**, joka voi estää ihmisiä ilmaisemasta näkemyksiään ja osallistumasta verkossa käytäviin keskusteluihin. Komissio ehdottaa vuonna 2021 aloitetta Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 83 artiklan 1 kohdan mukaisen **EU:n vahvistaman rikosten luettelon laajentamiseksi** koskemaan viharikoksia ja vihapuhetta, myös verkossa esiintyvää vihapuhetta. Lisäksi jatketaan *laittoman vihapuheen torjuntaa koskevien käytännesääntöjen*³⁵ mukaista työtä. Näillä toimilla parannetaan osaltaan myös toimittajien turvallisuutta (ks. jakso 3.1). Digitaalisia palveluja koskevan säädöksen yksi keskeisiä tavoitteita on torjua laitonta verkkosisältöä ja edistää samalla sananvapautta.

³⁰ Sukupuolten tasa-arvostrategia 2020–2025 (COM(2020) 152) sisältää toimenpiteitä, joilla lisätään naisten osallistumista poliittiseen päätöksentekoon. Siinä korostetaan, että on tärkeää edistää naisten osallistumista vuoden 2024 Euroopan parlamentin vaaleihin äänestäjinä ja ehdokkaina. EU:n rahoitusta hakevia Euroopan tason poliittisia puolueita kannustetaan olemaan avoimia jäsenistönsä sukupuolijakaumasta.

³¹ [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604979/IPOL_STU\(2018\)604979_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604979/IPOL_STU(2018)604979_EN.pdf).

³² EU:n rasismintorjunnan toimintasuunnitelmassa vuosille 2020–2025 (COM(2020) 565) korostetaan, että rodulliseen tai etniseen vähemmistöön kuuluvien ihmisten ja muiden syrjäytymiselle alttiiden ryhmien demokraattiselle osallistumiselle ja edustukselle on esteitä.

³³ Vammaisten henkilöiden oikeuksista solmittuun YK:n yleissopimukseen, jonka sopimuspuolia EU ja kaikki sen jäsenvaltiot ovat, ja erityisesti poliittiseen elämään ja yhteiskuntaelämään osallistumista koskevaan 29 artiklaan perustuvien velvoitteiden mukaisesti.

³⁴ EU:n nuorisovuoropuhelu tavoittaa yli 50 000 nuorta kunkin 18 kuukauden syklin aikana, ja se on yksi EU:n kansalaisten suurimmista yksittäisistä osallistavista prosesseista; https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy/youthgoals_en.

³⁵ https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/racism-and-xenophobia/eu-code-conduct-counter-illegal-hate-speech-online_en.

Toimet:

- *Kannustetaan käyttämään EU:n rakennerahastoja kansalaisyhteiskunnan rahoittamiseen ja kehitetään valmiuksia ja institutionaalista/hallinnollista infrastruktuuria keskustelemaan kansalaisvaikuttamista ja poliittista osallistumista varten.*
- *Käytetään EU:n nuorisostrategian, kansalaiskasvatuksen, Luova Eurooppa -ohjelman ja tasa-arvostrategian alaisia EU:n varoja ja mahdollisuuksia demokraattisen osallistumisen ja demokratiaan kohdistuvan luottamuksen edistämiseen.*
- *Torjutaan vihapuhetta ja edistetään toisten mielipiteiden kunnioitusta julkisessa keskustelussa laajentamalla EU:n vahvistamaa rikosten luetteloa koskemaan viharikoksia ja vihapuhetta.*

3 TIEDOTUSVÄLINEIDEN VAPAUDEN JA MONIARVOISUUDEN VAHVISTAMINEN

Tiedotusvälineiden vapaus ja moniarvoisuus ovat olennaisen tärkeitä demokratiollemme, ja ne on kirjattu perusoikeuskirjaan. Vapaat ja moniarvoiset tiedotusvälineet ovat keskeisessä asemassa vallanpitäjien vastuuvollisuuden kannalta ja autettaessa kansalaisia tekemään tietoon perustuvia päätöksiä. *Koska riippumattomat tiedotusvälineet tarjoavat kansalaisille luotettavaa tietoa, niillä on tärkeä rooli taistelussa disinformaatiota ja demokraattisen keskustelun manipulointia vastaan.*

Hyökkäykset, kunnianloukkauslakien väärinkäyttö ja muut uhkailun ja painostuksen muodot, myös järjestäytyneen rikollisuuden taholta, vahingoittavat toimittajien työympäristöä³⁶. Media-alan haasteita ovat myös digitalisaatio ja alustojen rooli verkossa jaettavien uutisten portinvartijoina. Covid-19-pandemia on pahentanut näitä suuntauksia. Se on aiheuttanut mainostulojen huomattavaa vähenemistä, joka on kohdistunut erityisesti pieniin ja paikallisiin tiedotusvälineisiin³⁷.

Tiedotusvälineiden vapauten on kohdistunut uusia loukkauksia³⁸, joskus verkossa esiintyvän disinformaation torjunnan nimissä. Vuonna 2020 peräti 90 maata eri puolilla maailmaa, niistä osa EU:ssa ja sen naapurustossa, on rajoittanut tiedotusvälineiden vapautta covid-19-pandemian perusteella³⁹.

Toimittajien turvallisuutta verkossa ja fyysistä turvallisuutta on selvästikin parannettava ja heille ja muille yleisen edun suojelemiseen osallistuville toimijoille on tarjottava välineitä perusteettomien oikeudenkäyntien estämiseksi. Tiedotusvälineiden moniarvoisuutta voidaan suojella myös julkistamalla paremmin tietoja siitä, kuka omistaa tai valvoo tiedotusvälineitä, sekä valtiollisen mainonnan avoimella ja oikeudenmukaisella jakamisella.

³⁶ Yliopistollinen Eurooppa-instituutti, (2020) *Media Pluralism Monitor Report*. EU:n osarahoittama tiedotusvälineiden moniarvoisuuden seurantaväline tarjoaa kattavan arvion tiedotusvälineiden moniarvoisuudesta eri puolilla Eurooppaa: <https://cmpf.eui.eu/mpm2020-results/>.

³⁷ Uutisjulkaisutoiminnan mainostulot laskivat 30–80 % ja television mainostulot 20 % vuoden 2020 toisella neljänneksellä yleisten liikkumisrajoitusten aikana; ks. COM(2020) 784.

³⁸ <https://ipi.media/wpfd-2020-covid-19-accelerating-a-global-decline-in-media-freedom/>.

³⁹ <https://rsf.org/en/news/nearly-half-un-member-countries-have-obstructed-coronavirus-coverage>.

Euroopan demokratiatoimintasuunnitelman lisäksi myös media- ja audiovisuaalialan toimintasuunnitelmassa⁴⁰ käsitellään media-alan taloudellista elinkelpoisuutta, autetaan media-alaa elpymään ja tarttumaan täysimääräisesti digitalisaatiokehityksen tarjoamiin mahdollisuuksiin ja tuetaan edelleen tiedotusvälineiden moniarvoisuutta. Nämä suunnitelmat muodostavat media-alan kattavan lähestymistavan ja perustuvat Euroopan parlamentin ja neuvoston tekemään työhön⁴¹. Ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevassa EU:n toimintasuunnitelmassa annetaan myös konkreettisia ohjeita ulkoisille toimille, joilla tuetaan vapaita ja moniarvoisia tiedotusvälineitä eri puolilla maailmaa, erityisesti toimittajien turvallisuuden ja suojelun tukemiseksi.

3.1 Toimittajien turvallisuus

Vuoden 2020 oikeusvaltiokertomus⁴² osoitti, että toimittajiin kohdistuvat fyysiset ja verkossa esitetyt uhkaukset ja hyökkäykset ovat lisääntymässä useissa jäsenvaltioissa. Herjaukampanjoita esiintyy usein, ja yleisestä pelottelusta ja poliittisista syistä johtuvasta häirinnästä on tullut yleistä. Viime vuosina Euroopassa on tehty raakoja iskuja vapaita tiedotusvälineitä vastaan, ja toimittajia on murhattu, huomattavina esimerkkeinä Daphne Caruana Galizia Maltalla sekä Ján Kuciak ja hänen morsiamensa Martina Kušnírová Slovakiassa. Yksi näiden murhien yhteinen piirre oli, että niitä edelsi uhriin kohdistuvaa fyysistä ja oikeudellista uhkailua. Yhä useammat toimittajat joutuvat uhkausten kohteeksi ja yhä useammin verkossa. Toimittajat joutuvat häirinnän, vihapuheen ja herjaukampanjoiden kohteeksi Euroopassa ja muualla maailmassa, ja joskus nämä toimet ovat jopa poliittisten toimijoiden käynnistämiä⁴³. Kohteena ovat erityisesti naispuoliset toimittajat. Vuoden 2020 oikeusvaltiokertomuksessa todettiin, että tällaisella painostuksella on toimittajiin ”lamaannuttava vaikutus”. Tämä voi johtaa itsesensuuriin ja vähentää mahdollisuuksia käydä julkista keskustelua tärkeistä kysymyksistä.

Huhtikuussa 2016 Euroopan neuvoston ministerikomitea totesi, että toimittajiin kohdistuvat uhkat vahingoittavat demokraattisen yhteiskunnan toimintaa, ja antoi suosituksen journalismin suojelemisesta sekä toimittajien ja muiden media-alan toimijoiden turvallisuuden suojelemisesta⁴⁴. Euroopan neuvosto on myös perustanut erityisen foorumin, jonka tehtävänä on edistää journalismin ja toimittajien turvallisuuden suojelua⁴⁵ hälytysten valvomiseksi. Viranomaisten velvollisuutena on suojella sananvapautta ja toimittajien turvallisuutta luomalla suotuisa oikeudellinen ympäristö, suhtautumalla toimittajiin kohdistuviin rikollisiin uhkauksiin vakavasti ja nostamalla hyökkäyksistä määrätietoisesti

⁴⁰ COM(2020) 784.

⁴¹ Erityisesti Euroopan parlamentin äskettäinen kertomus tiedotusvälineiden vapauden vahvistamisesta ja neuvoston päätelmät vapaan ja moniarvoisen mediajärjestelmän turvaamisesta.

⁴² COM(2020) 580 final.

⁴³ Ks. yliopistollinen Eurooppa-instituutti, (2020) *Media Pluralism Monitor Report*. EU:n osarahoittama tiedotusvälineiden moniarvoisuuden seurantaväline tarjoaa kattavan arvion tiedotusvälineiden moniarvoisuudesta eri puolilla Eurooppaa: <https://cmpf.eui.eu/mpm2020-results/>.

⁴⁴ CM/Rec(2016) 4. Lisäksi laadittiin ennaltaehkäisyä, suojelua, syytteenpanoa sekä tiedotuksen, koulutuksen ja yleisen tietoisuuden edistämistä koskevia suuntaviivoja toimittajien turvallisuuden parantamiseksi.

⁴⁵ Foorumi helpottaa tiedotusvälineiden vapauteen ja toimittajien turvallisuuteen liittyviä vakavia huolenaiheita koskevien tietojen kokoamista, käsittelyä ja levittämistä Euroopan neuvoston jäsenvaltioissa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 10 artiklan mukaisesti. Sen tavoitteena on parantaa toimittajien suojelua, media-alan ammattilaisiin kohdistuvaa uhkailua ja väkivaltaa vastaan tehtäviä toimia sekä Euroopan neuvoston varhaisvaroitus- ja reagoitivalmiuksia.

syytteitä. Toimittajien turvallisuus on kuitenkin edelleen heikentynyt, sillä foorumilla on rekisteröity yhä enemmän hälytyksiä⁴⁶, ja suositus on pantava paremmin täytäntöön⁴⁷.

Tilanne on hälyttävä, mutta useissa jäsenvaltioissa on kehitetty useita **hyviä käytäntöjä**⁴⁸. Niitä ovat esimerkiksi rajat ylittävät aloitteet. Esimerkiksi Press Freedom Police Codex on tiedotusvälineiden vapautta edistävien järjestöjen kehittämä aloite, jolla edistetään poliisivoimien ja media-alan toimijoiden välistä vuoropuhelua⁴⁹. Komissio on sitoutunut helpottamaan parhaiden käytäntöjen vaihtoa ja levittämistä, jotta toimittajien toimintamahdollisuudet olisivat turvallisemmat kaikkialla EU:ssa.

Komissio järjestää **jäsennellyn vuoropuhelun**, jossa ovat mukana jäsenvaltiot ja niiden median sääntelyviranomaiset, journalistien, itsesääntelyelinten (median/lehdistön mielipidelaikakunnat) ja kansalaisyhteiskunnan edustajat, ja jossa hyödynnetään Euroopan neuvoston, Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön ja Unescon⁵⁰ asiantuntemusta. Vuoropuhelu käydään **Euroopan uutismediafoorumissa**, jonka komissio perustaa sidosryhmien yhteistyön vahvistamiseksi media-alaan liittyvissä kysymyksissä⁵¹. Jäsenvaltioiden oikeudenkäyttö-, syyttäjä- ja lainvalvontaviranomaisten ottaminen mukaan on olennaisen tärkeää journalisteihin kohdistuvien uhkien tehokkaan käsittelemisen ja rikoksentehtäjäiden rankaisematta jäämisen vähentämisen kannalta.

Komissio ehdottaa vuonna 2021 **journalistien turvallisuutta koskevaa suositusta**. Sen tavoitteena on puuttua muihin turvallisuusongelmiin, kuten vuoden 2020 oikeusvaltiokertomuksessa mainittuihin ongelmiin, varmistaa Euroopan neuvoston suosituksessa esitettyjen normien täytäntöönpano jäsenvaltioissa ja kiinnittää erityistä huomiota naisjournalisteihin kohdistuviin uhkiin.

Vakaan rahoituksen⁵² turvaaminen on myös ratkaisevan tärkeää journalistien tukemisen varmistamisen kannalta. Esimerkiksi Media Freedom Rapid Response -pilottihankkeessa⁵³ keskitytään kehittämään koordinoituja nopeita toimia, joilla voidaan reagoida lehdistön ja median vapauden loukkauksiin, mukaan lukien oikeudellinen apu ja käytännön tuki (esim. turvakodit) niitä tarvitseville journalisteilta jäsenvaltioissa ja ehdokasmaissa.

⁴⁶ Vuosina 2015–2019 se rekisteröi yhteensä 652 hälytystä, joista 78 % on ratkaisematta. Pelkästään vuonna 2020 maaliskuun ja kesäkuun välisenä aikana Euroopassa rekisteröitiin yhteensä 126 hälytystä. Ks. Euroopan neuvosto (2020), *Annual report by the partner organisations to the Council of Europe Platform to Promote the Protection of Journalism and Safety of Journalists*.

⁴⁷ <https://rm.coe.int/safety-implementation-guide-en-16-june-2020/16809ebc7c>.

⁴⁸ Dokumentoitu vuoden 2020 oikeusvaltiokertomuksessa. Esimerkiksi Belgiassa Flanderin journalistiyhdistys on perustanut vihjelinjan, johon voi ilmoittaa toimittajiin kohdistuvista hyökkäyksistä. Italiassa on perustettu koordinoitukeskus käsittelemään toimittajiin kohdistuvia hyökkäyksiä. Alankomaissa toimittajiin kohdistuvia uhkauksia ja väkivaltaa pyritään vähentämään syyttäjälaitoksen, poliisin, päätoimittajien yhdistyksen ja journalistiliiton kesken laaditun ns. *PersVeilig*-käytännön avulla. Ruotsissa on perustettu kansallinen yhteysviranomainen ja osoitettu resursseja toimittajien tukemiseen ja viharikosten tutkinnan parantamiseen.

⁴⁹ Press Freedom Police Codex, lehdistön ja tiedotusvälineiden vapauden eurooppalainen keskus (European Centre for Press and Media Freedom, ECPMF).

⁵⁰ YK:n kasvatusta, tiede- ja kulttuurijärjestö.

⁵¹ COM(2020)784.

⁵² Nämä ovat päätavoitteet vuosien 2021–2027 koskevassa Luova Eurooppa -ohjelmassa, jossa ensimmäistä kertaa kohdennetaan varoja tiedotusvälineiden moniarvoisuuden edistämiseen.

⁵³ <https://www.mfrr.eu/>

EU edistää ja tukee aktiivisesti journalistien turvallisuutta **ulkoisissa toimissaan** ja politiikassaan⁵⁴. Se jatkaa mediaympäristön seuraamista ja lujittamista EU:n ulkopuolella keskittyen riippumattomien tiedotusvälineiden moniarvoisuuden ja journalistien turvallisuuden edistämiseen, ja julkisuusdiplomatian käyttöä vastatessaan journalisteihin kohdistuviin uhkiin ja esteisiin. Ihmisoikeuspuolustajia koskeva EU:n mekanismi (EU Protect Defenders Mechanism) tarjoaa rahoitustukea ja oikeudellista tukea ja uudelleensijoituksia sadoille journalisteilte joka vuosi⁵⁵. Tätä työtä jatketaan, kuten jatketaan myös oikeudellista tukea journalisteilte ja mediataloille temaattisten ja kahdenvälisen ohjelmien kautta, erityisesti oikeudellisen häirinnän ja kyberturvallisuuslainsäädännön väärinkäytön tapauksissa.

Toimet:

- *Journalistien turvallisuutta koskeva suositus vuonna 2021, ottaen huomioon uudet verkkouhkat erityisesti naisjournalisteille.*
- *Jäsennelty vuoropuhelu Euroopan uutismediafoorumissa jäsenvaltioiden, sidosryhmien ja kansainvälisten organisaatioiden kanssa suosituksen valmistelua ja täytäntöönpanoa varten.*
- *Kestävä rahoitus hankkeille, joissa keskitytään oikeudelliseen ja käytännön apuun journalisteilte EU:ssa ja muualla, mukaan lukien turvallisuus- ja kyberturvallisuuskoulutus journalisteilte ja diplomaattinen tuki.*

3.2 Strategisten häirintätarkoituksessa nostettujen kanteiden torjuminen

Strategiset häirintätarkoituksessa nostetut kanteet (SLAPP-kanteet) ovat erityinen häirinnän muoto, jota käytetään yhä enemmän journalisteja ja muita yleisen edun suojaamiseen osallistuvia tahoja vastaan. Ne ovat perusteettomia tai liioiteltuja kanteita, joita laittavat vireille valtion elimet, liikeyritykset tai vaikutusvaltaiset yksityishenkilöt sellaisia heikompia osapuolia vastaan, jotka ilmaisevat kritiikkiä tai välittävät kantajien kannalta epämiellyttäviä viestejä, yleistä etua koskevassa asiassa. Tällaisten kanteiden tarkoituksena on rajoittaa arvostelua esittäneen vastaajan sananvapautta, pelotella häntä ja hiljentää hänet aiheuttamalla hänelle oikeudellisesta puolustuksesta aiheutuvia kustannuksia, kunnes hän luopuu arvostelusta tai vastustuksesta. Vaikka kansalaisyhteiskunnan toimijat voivat joutua alttiiksi tällaisille aloitteille, journalistien työn luonne tekee heistä erityisen alttiita⁵⁶

Hiljattain tehty tutkimus⁵⁷ osoittaa, että SLAPP-kanteita käytetään yhä enemmän monissa jäsenvaltioissa ympäristöissä, joissa vihamielinen toiminta journalisteja vastaan on

⁵⁴ Tässä noudatetaan vuonna 2014 hyväksyttyä *sananvapautta verkossa ja verkon ulkopuolella koskevia EU:n ihmisoikeussuuntaviivoja*; Katso ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskeva EU:n toimintasuunnitelma 2020–2024 (JOIN/2020/5 final, 25.3.2020).

⁵⁵ Suoraa tukea sai 425 journalistia vuonna 2019.

⁵⁶ SLAPP-kanteita nostetaan tyypillisesti yksittäisiä journalisteja, aktivisteja, ihmisoikeuksien puolustajia tai sellaisia kansalaisjärjestöjä vastaan, joilla on julkisen vahtikoiran tehtävä. Katso poliittinen asiakirja, jonka on allekirjoittanut 100 valtiosta riippumatonta järjestöä: *Ending gag lawsuits in Europe, protecting democracy and fundamental rights*;

<https://www.ecpmf.eu/ending-gag-lawsuits-in-europe-protecting-democracy-and-fundamental-rights/>

⁵⁷ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/ad-hoc-literature-review-analysis-key-elements-slapp_en.pdf

kasvussa⁵⁸. Vaikka useimmat kanteet hylätään, ne aiheuttavat silti vakavaa huolta, koska journalistien työ keskeytyy niiden takia ja ne vaikuttavat journalistien uskottavuuteen. Kun otetaan huomioon vallan ja voimavarojen epätasapaino, SLAPP-kanteilla voi olla tuhoisat vaikutukset uhrin talouteen sekä tukahduttavia vaikutuksia, jotka vähentävät uhrin halukkuutta jatkaa tai estävät häntä jatkamasta yleisen edun mukaista työtään. SLAPP-kanteita käytetään usein yhdessä fyysistä turvallisuutta koskevan uhkailun kanssa – 47 tällaista kannetta oli vireillä Daphne Caruana Galiziaa vastaan Maltalla ja ulkomailla silloin, kun hänet salamurhattiin.

SLAPP-kanteet perustuvat kansalliseen lainsäädäntöön, mutta ne voivat olla monimutkaisempia ja kalliimpia puolustautumisen kannalta, kun ne laitetaan vireille tarkoituksellisesti toisella lainkäyttöalueella tai kun niillä pyritään käyttämään hyödyksi kansallisen prosessilainsäädännön ja kansainvälisen yksityisoikeuden välisiä eroja. SLAPP-kanteet ovat usein luonteeltaan kansainvälisiä. Se tosiseikka, että verkon mediasisältö on saatavilla eri lainkäyttöalueilla voi raivata tietä edullisimman oikeuspaikan etsimiselle ja vaikeuttaa tehokasta oikeusturvan saantia ja oikeudellista yhteistyötä.

Komissio esittää vuonna 2021 **aloitteen journalistien ja kansalaisyhteiskunnan suojaamiseksi SLAPP-kanteita vastaan**. Tämän työn valmistelua varten komissio suorittaa kartoitustutkimuksen ja johtaa teknistä kohderyhmää palautteen keräämiseksi oikeusavun tai tuen lajista, jota voitaisiin suunnitella SLAPP-uhreille. Tässä yhteydessä perustetaan myös uusi asiantuntijaryhmä, jossa kokoontuu oikeusalan toimijoita, journalisteja, akateemikkoja, kansalaisyhteiskunnan jäseniä ja ammattijärjestöjen jäseniä ja jonka tavoitteena on saattaa yhteen asiantuntemusta, vaihtaa tietoja ja levittää parhaita käytäntöjä **journalisteille ja muille SLAPP-kanteiden kohteeksi joutuneille tarjottavasta oikeudellisesta tuesta**. Kohdennetun oikeusalan koulutuksen olisi myös autettava tuomioistuimia, jotta ne oppivat tunnistamaan perusteettomat kanteet ja käyttämään saatavilla olevia työkaluja niiden käsittelemiseen⁵⁹. Asiaan liittyviä kansainvälisiä näkökohtia tutkitaan myös Rooma II -asetuksen ja Bryssel I a -asetuksen vuoteen 2022 mennessä tehtävässä arvioinnissa⁶⁰.

Toimet:

- *Perustetaan SLAPP-kanteita koskeva asiantuntijaryhmä vuoden 2021 alussa*
- *Esitetään aloite journalistien ja kansalaisyhteiskunnan suojelemiseksi SLAPP-kanteita vastaan vuoden 2021 lopulla*

⁵⁸ Euroopan neuvoston foorumi tarkkailee SLAPP-kanteisiin liittyviä hälytyksiä; katso *Hands off press freedom: attacks on media in Europe must not become a new normal*, Euroopan neuvoston kumppaniorganisaatioiden vuosikertomus journalismin suojelun ja journalistien turvallisuuden edistämiseksi (2020).

⁵⁹ Komission tiedonanto ”Oikeuden varmistaminen EU:ssa – eurooppalainen oikeusalan koulutus vuosina 2021–2024”, COM(2020) 713 final.

⁶⁰ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 864/2007, annettu 11 päivänä heinäkuuta 2007, sopimukseen perustumattomiin velvoitteisiin sovellettavasta laista (Rooma II) (EUVL L 199, 31.7.2007, s. 40–49) ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1215/2012, annettu 12 päivänä joulukuuta 2012, tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla (EUVL L 351, 20.12.2012, s. 1–32).

3.3 Tiiviimpi yhteistyö ammatillisten normien kehittämiseksi ja panemiseksi täytäntöön

Läpinäkyvyys ja ammatillisten normien noudattaminen on olennaisen tärkeää, jotta yleisön luottamus mediaan säilyy. Kaupallisen, ja joskus poliittisen, paineen lisääminen rasittavat median riippumattomuutta ja journalistien kykyä noudattaa käytäntöjä ja laatuvaatimuksia.

Komissio on vuodesta 2019 lähtien ollut yhteisrahoittajana digitaaliaikakauden medianeuvostoja koskevassa pilottihankkeessa⁶¹, jonka tavoitteena on kohottaa median itsesääntelyelinten profiilia. Seuraavassa vaiheessa komissio edistää vahvempaa yhteistyötä kansallisten medianeuvostojen, muiden median itsesääntelyelinten, riippumattomien media-alan sääntelyviranomaisten ja journalistiverkostojen välillä. Tavoitteena on tunnistaa haastavia tilanteita selvemmin ja antaa toimintasuosituksia journalististen standardien kehittämiseksi EU:ssa.

Samaan aikaan komissio jatkaa sellaisten itsesääntelyaloitteiden tukemista, joilla edistetään **ammattillisia normeja**⁶², kuten toimituksellista riippumattomuutta koskevat ohjeet, ja keskusteluja journalistien kohtaamista haasteista. Erityisesti kohdistettua tukea annetaan avustusten muodossa Luova Eurooppa -ohjelman monialaisen lohkon puitteissa uutisvälineiden kumppanuusyhteistyöhön, mihin kuuluu toimituksellisten standardien kehittäminen, ammattilaisten kouluttaminen ja parhaiden käytäntöjen jakaminen.

Toimet:

- *Tuetaan kansallisten medianeuvostojen, muiden median itsesääntelyelinten, riippumattomien media-alan sääntelyviranomaisten ja journalistiverkostojen välistä yhteistyötä EU:n tasolla ja tuetaan aloitteita, joilla edistetään journalistisia kumppanuuksia ja normeja.*

3.4 Median moniarvoisuutta tukevat lisätoimenpiteet

Tiedotusvälineiden omistussuhteiden läpinäkyvyys on olennainen tekijä mediamarkkinoiden moniarvoisuuden arvioinnissa. Euroopan neuvosto on myös korostanut avoimuuden merkitystä sen mahdollistamisessa, että yleisö voi arvioida median julkaisemia tietoja ja mielipiteitä⁶³. Tämän toimintasuunnitelman julkisessa kuulemisessa saatiin laajaa tukea yksiselitteisille velvollisuuksille kaikissa tiedotuskanavissa ja yrityksissä, jotta ne julkaisevat omistussuhteistaan yksityiskohtaisia tietoja⁶⁴.

Tarkistettu audiovisuaalisista mediapalveluista annettu direktiivi⁶⁵ on tärkeä askel kohti tiukempien läpinäkyvyyttä koskevien vaatimusten lisäämistä Euroopan media-alalla, ja sillä

⁶¹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/pilot-project-media-councils-digital-age-0>

⁶² Tämä sisältää luotettavuuden rakenteellisten ja menettelyllisten indikaattorien kehittämisen media-alan taholla ja näin edistetään ammatillisten normien ja etiikan noudattamista. Komissio osallistuu esimerkiksi Journalism Trust -aloitteen <https://jti-rsf.org/en> täytäntöönpanon yhteisrahoitukseen

⁶³ Ministerikomitean suositus CM/Rec(2018) 11 jäsenvaltioille tiedotusvälineiden moniarvoisuudesta ja tiedotusvälineiden omistussuhteiden läpinäkyvyydestä

⁶⁴ esimerkiksi 88 prosenttia vastaajista kannatti velvollisuuksien asettamista kaikille tiedotuskanaville ja yrityksille, jotta ne julkaisevat yksityiskohtaisia tietoja omistussuhteistaan verkkosivuillaan.

⁶⁵ (EU) 2018/1808, annettu 14 päivänä marraskuuta 2018, audiovisuaalisten mediapalvelujen tarjoamista koskevien jäsenvaltioiden tiettyjen lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta

kannustetaan kansallista lainsäädäntöä edellyttämään media-alan palveluntarjoajien omistussuhteiden läpinäkyvyyttä⁶⁶. Jäsenvaltioiden määräaika direktiivin saattamiselle osaksi kansallista lainsäädäntöä oli 19. syyskuuta 2020, ja sen täytäntöönpanoa arvioidaan parhaillaan. *Vuoden 2020 oikeusvaltiokertomuksen mukaan jotkut jäsenvaltiot käyttävät edistyneitä järjestelmiä tiedotusvälineiden omistussuhteiden läpinäkyvyyden varmistamiseksi, mutta osoitti, ettei kaikilla ole vastaavaa järjestelmää tai että tehokkaalle julkistamiselle on esteitä*⁶⁷.

Parantaakseen tiedotusvälineiden omistussuhteita koskevien tietojen ymmärrystä ja julkista saatavuutta komissio on mukana uuden **Tiedotusvälineiden omistuksen seuranta** koskevan pilottihankkeen yhteisrahoituksessa, jonka yhteyteen perustetaan julkisesti saatavilla oleva tietokanta, jossa on tiedotuskanavia koskevia keskeisiä tietoja. Komission tavoitteena on ulottaa se kattamaan kaikki jäsenvaltiot. Ottaen huomioon tämän hankkeen tulokset ja muutetun audiovisuaalisia mediapalveluja koskevan direktiivin audiovisuaalisten mediapalvelujen eurooppalaisten sääntelyviranomaisten ryhmä voisi laatia lisäohjeita.

Covid-19-pandemian vakavat vaikutukset huomioon ottaen komissio pyytää jäsenvaltioita **tukemaan mediaa** tavalla, joka kunnioittaa ja edistää median riippumattomuutta, vapautta ja moniarvoisuutta⁶⁸. Vastuu sen varmistamisesta, että uutismedia-ala voi jatkaa sellaisten tuotteiden ja palvelujen tarjoamista, joilla edistetään moniarvoista tietoa, kun ne samalla kilpailevat avoimilla ja tehokkailla markkinoilla, on ensisijaisesti jäsenvaltioilla. Voimassa olevissa valtiontukisäännöissä selvennetään, millä perusteilla jäsenvaltiot voivat myöntää julkista tukea. Neuvosto on pyytänyt komissiota arvioimaan valtiontukisääntöjen soveltamista lehdistöalaa voidakseen edistää tukea kansallisten viranomaisten taholta. Komissio arvioi asianmukaisten toimien tarpeen⁶⁹. Lisäksi myös 19. maaliskuuta 2020 laadittuja valtiontukien tilapäisiä puitteita sovelletaan alakohtaisiin toimenpiteisiin, kuten avustukset lehdistön, musiikin ja audiovisuaaliselle alalle⁷⁰.

Valtion rahoitustuki, joka toteutetaan yleiseen etuun liittyvän mainonnan kautta, voi olla olennaisen tärkeää, erityisesti voittoa tavoittelemattomille, kansalaismedialle ja muille vähemmän kaupallisille journalismin muodoille. **Julkista mainontaa** voidaan kuitenkin käyttää median epäsuoraan poliittiseen painostukseen, jos median riippumattomuutta

annetun direktiivin 2010/13/EU (audiovisuaalisia mediapalveluja koskeva direktiivi) muuttamisesta vaihtuvien markkinarealiteettien vuoksi (EUVL L 303, 28.11.2018, s. 69).

⁶⁶ Direktiivin (EU) 2018/1808 5 artiklan 2 kohta.

⁶⁷ Osana audiovisuaalisia mediapalveluja koskevan direktiivin täytäntöönpanosta tehtyä riippumatonta tutkimusta julkaistaan interaktiivinen tietokanta, jossa esitetään kansalliset lainsäädäntökehykset entistä paremman yleiskuvan tarjoamiseksi tiedotusvälineiden läpinäkyvyyttä koskevista säännöistä.

⁶⁸ Katso myös COM/2020/575 final ja JOIN(2020)8 final.

⁶⁹ Komissio on luonut asiaan liittyviä ennakkotapauksia sisältävän verkkoarkiston (https://ec.europa.eu/competition/sectors/media/sa_decisions_to_media.pdf) ja päivittää sitä säännöllisesti auttaakseen tukemaan lehdistöä ja lisäämään valtiontukien valvonnan avoimuutta ja ennustettavuutta tällä alalla. Avoimuusrekisterissä on myös saatavilla säännöllisesti päivitettäviä tietoja jäsenvaltioiden myöntämistä tuista.

⁷⁰ Tilapäisten puitteiden nojalla myönnetty tukea voidaan kumuloida vähämerkityksistä tukea koskevien asetusten (komission asetukset (EU) N:o 1407/2013, N:o 1408/2013, N:o 717/2014 ja N:o 360/2012) mukaisilla tuilla, jotka on vapautettu ilmoitusmenettelystä, sillä edellytyksellä, että näiden asetusten säännöksiä ja kumulointisääntöjä noudatetaan. Vuonna 2020 on ollut Tanskaan, Italiaan ja Luxemburgiin liittyviä tapauksia.

suojaavia takeita ei ole⁷¹. Avoimet säännöt ja oikeudenmukaiset perusteet mainonnan jakamiselle voi vähentää riskejä tällä alalla. Erityisesti sellaisten julkisesti saatavilla olevien sopimusrekisterien perustaminen, joissa julkaistaan myönnettyjä sopimuksia ja niiden muutoksia (mitä tukee komission vuoden 2017 julkisten hankintojen strategia⁷²) voi auttaa.

Komissio analysoi myös olemassa olevia kansallisia **tiedotusvälineiden moniarvoisuutta ja keskittymistä koskevia sääntöjä** nähdäkseen, varmistetaanko niillä ja miten niillä varmistetaan mielipiteiden moninaisuus digitaalisten tiedotusvälineiden markkinoilla erityisesti, kun otetaan huomioon verkkofoorumien kasvava rooli. Se kartoittaa vaihtoehtoja ongelmien käsittelemiseen tällä alalla ja tuen lisäämiseen tiedotusvälineiden moniarvoisuuden hyväksi täydentäen kilpailupolitiikan välineitä, sijoittautumisvapautta koskevia sääntöjä ja muutetun audiovisuaalisia mediapalveluja koskevaa direktiiviä. Jälkimmäiseen sisältyy jäsenvaltioille mahdollisuus ryhtyä toimenpiteisiin yleiseen etuun liittyvien audiovisuaalisten mediapalvelujen asianmukaisen aseman varmistamiseksi, tiedotusvälineiden moniarvoisuuden, sananvapauden ja kulttuurisen monimuotoisuuden kaltaisten tavoitteiden saavuttamiseksi.⁷³ Komissio rohkaisee yhteiseen lähestymistapaan tässä asiassa media- ja audiovisuaalialan toimintasuunnitelmassa esitetyn mukaisesti.

Toimet:

- *Toteutetaan tiedotusvälineiden omistuksen seuranta koskeva hanke ja laaditaan tiedotusvälineiden omistussuhteiden läpinäkyvyyttä koskevia lisäohjeita.*
- *Edistetään valtion mainonnan avoimuutta ja oikeudenmukaista jakamista koskevia toimenpiteitä.*
- *Kartoitetaan lisävaihtoehtoja tiedotusvälineiden moninaisuuden tukemiseen ja edistetään yleiseen etuun liittyvien audiovisuaalisten mediapalvelujen asemaa koskevaa eurooppalaista lähestymistapaa.*

4 VÄÄRÄN TIEDON TORJUMINEN

On tärkeää tehdä ero sellaisten erilaisten ilmiöiden välillä, joihin viitataan yleisesti ”vääränä tietona”, jotta voidaan suunnitella asianmukaisia poliittisia keinoja:

- **virheellinen informaatio** on virheellistä tai harhaanjohtavaa sisältöä, joka jaetaan ilman haitallista tarkoitusta, vaikka sen vaikutukset voivat silti olla haitallisia – ihmiset esimerkiksi jakavat virheellistä tietoa ystävänsä ja perheen kesken vilpittömässä mielessä;

⁷¹ Vuoden 2020 oikeusvaltiokertomus osoitti, että monissa jäsenvaltioissa ei ole valtion mainontaa koskevia erityissääntöjä ja että niissä on vähän avoimuutta jakoperusteiden, jaettujen määrien ja edunsaajien suhteen. Komissio jatkaa tämän ongelman tutkimista myöhemmissä vuosikertomuksissaan.

⁷² Komission tiedonanto *Julkiset hankinnat toimiviksi Euroopassa ja Euroopan hyväksi* (COM(2017) 572 final).

⁷³ Tarkistetun audiovisuaalisia mediapalveluja koskevan direktiivin 7a artikla ja johdanto-osan 25 perustelukappale. Näitä säännöksiä koskeva erityinen ERGAN alaryhmä perustettiin vuonna 2020 helpottamaan yhteistä näkemystä sen soveltamisalasta ja potentiaalisista asianmukaisista toimenpiteistä, joilla voitaisiin taata se, että yleiseen etuun liittyvät audiovisuaaliset mediapalvelut saavat asianmukaisen aseman, sekä sääntelyyn perustuvista lähestymistavoista, joita jäsenvaltiot voivat omaksua.

- **disinformaatio** on virheellistä tai harhaanjohtavaa sisältöä, jota levitetään petostarkoituksessa tai taloudellisen tai poliittisen hyödyn turvaamiseksi ja joka voi aiheuttaa yleistä haittaa;
- **vaikutusoperaatio** tarkoittaa joko kotimaisten tai ulkomaisten toimijoiden koordinoitua ponnistelua kohdeyleisöön vaikuttamiseksi käyttämällä laajaa valikoimaa vilpillisiä keinoja, mukaan lukien riippumattomien tietolähteiden tukahduttaminen samalla, kun levitetään harhaanjohtavaa informaatiota; ja
- **ulkopuolinen sekaantuminen tietoalueella** toteutetaan usein laajemman yhteisoperaation osana, ja sillä tarkoitetaan pakottavia ja harhauttavia hankkeita henkilöiden poliittisen tahdon vapaan muodostamisen ja ilmaisemisen häiritsemiseksi vieraan valtion toimijan tai sen edustajien taholta⁷⁴.

Näihin ilmiöihin ja, toimijan mukaan, niiden kanaviin ja vaikutuksiin tarvitaan erilaisia poliittisia ratkaisuja perusoikeuksien ja demokraattisten vaatimusten mukaisesti. Esimerkiksi virheellinen informaatio voidaan silloin, kun tarkoituksena ei ole harhauttaa, aiheuttaa yleistä haittaa tai saada taloudellista hyötyä, voidaan torjua olennaisesti ennakoivalla viestinnällä, antamalla luotettavaa tietoa ja lisäämällä tietoisuutta sisällön ja lähteiden kriittisen arvioinnin tarpeesta. Kun kyse on tahallisuudesta, muiden ilmiöiden ratkaisemiseen on reagoitava määrätietoisesti ja valmiuksia on kehitettävä jatkuvasti. Tässä toimintasuunnitelmassa määritetään näiden suuntaviivojen mukaisesti ja tähänastista edistystä hyödyntäen⁷⁵ lisätoimia disinformaation, ulkomaisen puuttumisen ja vaikutusoperaatioiden torjumiseksi.

Sellaisten verkkoympäristössä olevien kannustimien vähentäminen, jotka mahdollistavat tällaisen sisällön vahvistamisen, on myös tärkeä vastatoimi. Vaikutusoperaatiot ja ulkomainen sekaantuminen vaativat vahvempia ja hyvin koordinoituja vastatoimia, joissa käytetään muita välineitä ja lähestymistapoja⁷⁶. Tässä yhteydessä komission palvelut ja Euroopan ulkosuhdehallinto työskentelevät yhdessä jäsenvaltioiden, kansalaisyhteiskunnan ja teollisuuden kanssa laatiakseen yhteiset määritelmät ja menetelmät erilaisten disinformaation ja vaikutusyritysten luokkien käsittelemiseksi. Euroopan parlamentti on perustanut ulkomaista sekaantumista kaikkiin Euroopan unionin demokraattisiin prosesseihin ja siihen sisältyvää disinformaatiota käsittelevän erityisvaliokunnan, joka voi myös vaikuttaa tähän asiaan. EU jatkaa myös investointeja tutkimukseen tällä alalla ja vahvistaa strategista viestintäänsä ja tietoisuuden lisäämiseen tähtääviä toimia.

Vuoden 2018 yhteisessä toimintasuunnitelmassa disinformaation torjumiseksi⁷⁷ hyödynnetään myös Euroopan ulkosuhdehallinnon East Stratcom -erityistyöryhmän kokemuksia Venäjän disinformaatiokampanjan käsittelemisestä, ja siinä kuvataan EU:n lähestymistapa disinformaatioon. Tämän jälkeen toteutettiin erityisiä toimia covid-19-

⁷⁴ Katso myös Pamment, J., The EU's role in fighting disinformation: Taking back the initiative, Carnegie Endowment for International Peace Working Paper, heinäkuu 2020; saatavilla osoitteessa <https://carnegieendowment.org/2020/07/15/eu-s-role-in-fighting-disinformation-taking-back-initiative-pub-82286>.

⁷⁵ Katso tiivistelmä EU:n toimista disinformaation torjumiseksi JOIN(2020) 8 final, s. 2.

⁷⁶ Pamment, J., The EU's role in fighting disinformation: Crafting a new disinformation framework, Carnegie Endowment for International Peace Working Paper, syyskuu 2020; saatavilla osoitteessa <https://carnegieendowment.org/2020/07/15/eu-s-role-in-fighting-disinformation-taking-back-initiative-pub-82286>.

⁷⁷ JOIN(2018) 36 final.

pandemian⁷⁸ aikana kuohahtaneen disinformaatioaalton torjumiseksi. Se liittyi myös turvallisen ja tehokkaan rokotteen kehittämiseen. EU jatkaa työskentelyä tällä alalla eurooppalaisia arvoja ja periaatteita kunnioittaen ja turvaten ilmaisuvapauden kattavasti. Alla esitettyjen toimien tavoitteena on estää haitallisen sisällön manipuloivaa vahvistamista lisäämällä läpinäkyvyyttä, vähentää manipulointitekniikkoja ja vähentää taloudellisia kannustimia disinformaation levittämiseen sekä hyödyntää ehkäisevää vaikutusta määräämällä maksuja toimijoille, jotka osallistuvat vaikutusoperaatioihin ja ulkomaiseen puuttumiseen. Ne eivät voi pyrkiä puuttumaan tai puuttua ihmisten oikeuteen ilmaista mielipiteitään tai rajoittaa pääsyä oikeudelliseen sisältöön tai rajoittaa menettelyllisiä takeita, joihin sisältyy myös oikeussuojakeinojen käyttömahdollisuus.

Entistä enemmän avoimuuteen ja vastuuvellvollisuuteen perustuva digitaalinen ekoyjärjestelmä, joka mahdollistaa disinformaatiokampanjoiden levinneisyyden, ulottuvuuden ja sen taustalla olevan koordinaation asteen arvioinnin, on erittäin tärkeä. EU tukee journalistien, kansalaisjärjestöjen ja tutkijoiden tärkeää työtä terveen ja monipuolisen tietoalueen säilyttämiseksi erityisesti faktantarkistuksen suhteen.

4.1 EU:n ja jäsenvaltion valmiuksien parantaminen disinformaation torjumiseksi

Verkossa ja verkon ulkopuolella tapahtuvat vaikutusoperaatiot voivat olla suhteellisen halpoja toteuttaa, ja niihin liittyy vähän haittapuolia pahantahtoisille toimijoille, mikä osittain selittää niiden lisääntymisen.⁷⁹ Ulkomaiset toimijat voivat myös muuttaa informaatiota aseksi⁸⁰. Esimerkiksi ulkomaiset toimijat ja tietyt kolmannet maat (erityisesti Venäjä⁸¹ ja Kiina⁸²) ovat toteuttaneet kohdennettuja vaikutusyrityksiä ja disinformaatiokampanjoita covid-19-kriisissä EU:ssa, sen naapurialueilla ja maailmanlaajuisesti. Ne ovat pyrkineet horjuttamaan demokraattista keskustelua, kärjistämään yhteiskunnan polarisoitumista sekä parantamaan omaa imagoaan. Kun ulkomaiset toimijat käyttävät manipulointitaktiikkoja EU:n kansalaisten harhauttamiseksi omaksi hyödykseen, demokratiaan kohdistuva uhka edellyttää kattavia ja kollektiivisia vastatoimia. Samaan aikaan myös kotimaisten toimijoiden aiheuttama disinformaation uhka kasvaa⁸³.

⁷⁸ Euroopan komission ja korkean edustajan yhteinen tiedonanto, Covid-19-disinformaation torjunta – Faktat oikein (JOIN(2020) 8 final).

⁷⁹ Esimerkiksi NATO:n StratCom-huippuyksikön kertomus, joka osoittaa, että sosiaalisen median manipuloinnin, mikä sisältää myös tekaistujen tilien, tekaistujen sidonnaisuuksien ja muiden helposti internetistä alhaiseen hintaan löydettävien tuotteiden oston, ympärille on kehittynyt kokonainen teollisuus.

⁸⁰ Katso esimerkiksi *Information Manipulation – A challenge for our democracies*, Ranskan Eurooppa- ja ulkoasiainministeriö ja puolustusministeriö.

⁸¹ www.EUvsDisinfo.eu on tunnistanut yli 500 esimerkkiä Kremlin kannattavasta covid-19-disinformaatiosta sen julkisesti saatavilla olevasta tietokannasta, joka sisältää yli 10 000 esimerkkiä Kremlin kannattavasta disinformaatiosta.

⁸² Euroopan ulkosuhdehallinto on kuvaillut vieraiden valtioiden toimintaa julkisessa analyysiraportissaan, esim.:

<https://euvsdisinfo.eu/eeas-special-report-update-short-assessment-of-narratives-and-disinformation-around-the-covid19-pandemic-updated-23-april-18-may/>

⁸³ Pamment, J., The EU's role in fighting disinformation: Taking back the initiative, Carnegie Endowment for International Peace Working Paper, heinäkuu 2020; saatavilla osoitteessa <https://carnegieendowment.org/2020/07/15/eu-s-role-in-fighting-disinformation-taking-back-initiative-pub-82286>.

Disinformaation tehokkaan torjunnan edellytys on haastavien tilanteiden ymmärtäminen läpikotaisin aina, kun disinformaatiota ilmaantuu erikseen tai kun se on osa laajempaa vaikutusoperaatiota tai ulkomaista puuttumista. Disinformaatio, jossa levitetään kokonaan tekaistua sisältöä, on vain yksi käytetty tekniikka, ja muita ovat muun muassa **tiedon vääristäminen, yleisön harhaan johtaminen ja manipulointitaktikat**, kuten tekaistut profiilit ja tekaistu sidonnaisuus määrättyjä poliittisia aiheita koskevien kertomusten keinotekoiseksi vahvistamiseksi ja yhteiskunnan jakautumisten hyödyntämiseksi.

Uusi uhkakuva vaatii vielä **tiiviimpää yhteistyötä** EU:n sisällä kansalaisyhteiskunnan, tiedemaailman ja yksityisen teollisuuden sidosryhmien ja kansainvälisten kumppanien kanssa. EU voi saada uhkakuvista kattavan käsityksen, joka on tarpeen, jotta se voisi vastata tehokkaasti disinformaatioon ja vaikutusoperaatioihin, vain kokoamalla eri aloilla (esim. disinformaatio, kyberoperaatiot ja vaaleihin sekaantuminen) jo olevan hybridiuhkia⁸⁴ koskevan tiedon yhteen. EU:n turvallisuusunionistrategiassa⁸⁵ keskitytään erityisesti hybridinäkökohtien järjestelmälliseen huomiointiin päätöksenteossa, jotta puututaan valtion ja muiden kuin valtion toimijoiden tekemien hybridi-iskujen kohonneeseen riskiin, joka johtuu kyberiskujen, ratkaisevan tärkeiden infrastruktuurien vaurioiden, disinformaatiokampanjoiden ja poliittisten kuvausten radikalisoitumisen yhdistelmästä.

Komissio ja korkea edustaja **vahvistavat yhteistyörakenteita** tällä alalla EU:n sisällä, mutta myös kansainvälisten kumppanien kanssa. Nopea hälytysjärjestelmä jatkaa yhteistyötä kansainvälisten kumppanien, kuten NATO ja G7, kanssa, mutta mahdollisuuksia sitoumuksiin muiden olennaisten organisaatioiden, kuten EU:n kyberturvallisuusvirasto (ENISA), Euroopan digitaalisen median seurantafoorumi (EDMO)⁸⁶ ja Europol, kanssa selvitetään myös tarpeen mukaan.

Nopean hälytysjärjestelmän lisäksi myös eurooppalainen vaaleja koskeva yhteistyöverkosto työskentelee tehokkaiden disinformaation vastatoimien kehittämiseksi tilanteessa, jossa se on osa laajempaa hybridiuhkaa, tukemalla yhteistyötä jäsenvaltioiden välillä ja helpottamalla sitoutumista kansainvälisten yhteisöjen, kuten Euroopan neuvosto ja OSCE:n demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimisto, kanssa osana sen kattavaa lähestymistapaa vapaisiin ja oikeudenmukaisiin vaaleihin Euroopassa. Säännöllinen yhteistyö ja osallistuminen olennaisten rakenteiden, jotka työskentelevät disinformaation alalla, yhteisiin kokouksiin antaa mahdollisuuden hyödyntää parhaiten niiden laajaa tietämystä ja monitieteellisten vastatoimien kehittämiseen disinformaatiotilanteisiin.

EU:n toimielimet varmistavat, että niiden sisäistä koordinointia vahvistetaan disinformaation alalla siten, että ne toteuttavat selvän toimintaprotokollan tietämyksen ja resurssien kokoamiseksi nopeasti yhteen tiettyihin tilanteisiin, esimerkiksi europarlamenttivaalien kynnyksellä, reagoimiseksi. Tämä perustuisi covid-19-epidemiaa koskevaan lähestymistapaan, jossa perustettiin vahvistetun koordinoinnin järjestelmä vaikeimpiin haasteisiin vastaamiseksi. Jäsenvaltioita kehoitetaan investoimaan enemmän olennaisiin

⁸⁴ Nykyään hybridiuhkia koskevan tilannekuvan kaikista lähteistä kokoamisen prosessia johtaa EU:ssa INTCEN ja sen hybridianalyysikeskus.

⁸⁵ COM/2020/605 final.

⁸⁶ EDMO perustettiin lokakuussa 2020. Se perustuu tutkijoiden, faktantarkistajien ja muiden olennaisten sidosryhmien riippumattoman monitieteellisen yhteisön työhön, ja sen tavoitteena on lisätä häiriönsietokykyä ja parempaa ymmärrystä disinformaation suhteen. Lisäksi yhteistyötä nopean hälytysjärjestelmän ja eurooppalaisen yhteistyöverkoston välillä vahvistetaan, jotta näiden kahden verkoston laajaa tietämystä voidaan hyödyntää paremmin.

verkostoihin ja varmistamaan (myös kansallisella tasolla) asianmukainen yhteistyö niiden eri foorumeilla toimivien edustajien välillä, jotta varmistetaan tehokas yhteistyö ja johdonmukainen ja kattava reagointi.

EU on vakaasti parantanut valmiuksiaan paljastaa ulkomaisten toimijoiden informaatioon vaikuttamisen menetelmiä ja nimennyt rikollisia. EU:n täytyy kuitenkin jatkuvasti muuttuvien uhkien maailmassa käyttää järjestelmällisemmin kaikkia saatavilla olevia välineitä ulkomaisen puuttumisen ja vaikutusoperaatioiden torjumiseksi ja kehittää niitä edelleen, myös määräämällä maksuja **rikollisille**⁸⁷, kunnioittaen täysin perusoikeuksia ja -vapauksia. Mahdolliset tavat tämän toteuttamiseen vaihtelevat yleisesti käytettyjen tekniikkojen julkisesta tunnistamisesta (niiden saattamiseksi käyttökelvottomiksi) sanktioiden määräämiseen toistuvien rikosten vuoksi. Kokonaisuutta, joka sisältää keinot vastata näihin tilanteisiin, on vielä kehitettävä lisää. Komissio ja HR/VP selvittävät konseptuaalisia ja oikeudellisia näkökohtia asianmukaisten välineiden suunnittelussa, hakien synergioita EU:n puitteiden kanssa EU:n yhteisen diplomaattisen reagoinnin kehittämiseksi kybertoimintaan (diplomaattinen keinovalikoima kyberuhkien alalla)⁸⁸.

EU jatkaa tukea, jolla parannetaan **häiriönsietokykyä kolmansissa maissa**, varustetaan yhteiskuntien ja demokraattisten hallituksia siten, että ne pystyvät reagoimaan ulkoisiin disinformaatiouhkiin, ja lisätään tietoisuutta eurooppalaisista arvoista ja EU:n tuella toteutetuista hankkeista, erityisesti eurooppalaisilla naapuruus- ja laajentumisalueilla. Tämä sisältää myös ponnistelut, jotka on kohdennettu viestimiseen tehokkaammin unionin politiikoista ja arvoista, mediaympäristön vahvistamiseen, mukaan lukien tiedotusvälineiden vapauden ja moniarvoisuuden lisäämisen tukeminen ja tietoisuuden lisääminen ja häiriönsietokyvyn parantaminen disinformaatiota ja vaikutusoperaatioita vastaan.

Toimet:

- *Kehitetään EU:n välineitä ulkomaisen puuttumisen ja vaikutusoperaatioiden torjumiseksi, mukaan lukien uudet välineet, joiden avulla voidaan määrätä maksuja rikollisille, ja vahvistetaan Euroopan ulkosuhdehallinnon strategisia viestintätoimia ja erityistyöryhmiä.*
- *Otetaan käyttöön uusi protokolla, jolla vahvistetaan nykyisiä yhteistyörakenteita disinformaation torjumiseksi sekä EU:ssa että kansainvälisesti.*
- *Kehitetään yhteiset puitteet ja menetelmät järjestelmällisten todisteiden keräämiseksi ulkomaisesta puuttumisesta, ja käydään jäsennehtyä vuoropuhelua kansalaisyhteiskunnan, yksityisen teollisuuden toimijoiden ja muiden olennaisten sidosryhmien kanssa uhkatilanteen arvioimiseksi säännöllisesti.*
- *Lisätään tukea kansallisten viranomaisten, riippumattomien tiedotusvälineiden ja kansalaisyhteiskunnan valmiuksien vahvistamiseen kolmansissa maissa disinformaation ja ulkomaisten vaikutusoperaatioiden tunnistamiseksi ja niihin reagoimiseksi.*

⁸⁷ 74 prosenttia julkisen kuulemisen vastaajista kannatti maksujen määräämistä valtioille, jotka harjoittavat järjestettyjä disinformaatiokampanjoita. Kansalaisjärjestöt korostivat tarvetta saattaa kohdennettujen sanktioiden uhka uskottavammaksi ja yleisemmäksi ja siten nostattaa ulkomaisten vaikutusoperaatioiden kustannuksia ja estää puuttuminen.

⁸⁸ <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/06/19/cyber-diplomacy-toolbox>.

4.2 Enemmän veloituksia ja vastuuta verkkofoorumeille

Sosiaalisen median foorumilla vaihdettu informaatio on saanut yhä enemmän merkitystä uutissisällön kulutuksessa ja poliittisessa keskustelussa. Pahantahtoiset operaattorit voivat kuitenkin käyttää verkkofoorumeja virheellisen ja harhaanjohtavan sisällön levittämiseen ja vahvistamiseen, ja verkkofoorumeja on kritisoitu avoimuuden puutteesta sellaisten algoritmien käytössä, joiden avulla sisältöä jaetaan verkossa, ja kohdistamisesta käyttäjiin verkossa tapahtuneesta toiminnasta koottujen runsaiden henkilötietojen perusteella.

Myös järjestelmiä, joiden avulla kansalaisille tarjotaan pääsy olennaisiin tietoihin, kuten luokitusalgoritmit ja suositusalgoritmit, voidaan manipuloida erityisesti koordinoitun ja epäaidon toiminnan kautta disinformaation laajan levityksen helpottamiseksi verkkofoorumeilla. Tällaisten uhkien ymmärtämistä ja niihin reagoimista voidaan parantaa foorumin huolellisesti tekemien tarkastusten avulla ja olemalla mielekkäästi avoimia käyttäjiä ja tutkijoita kohtaan.

Nämä ja muita disinformaatioon liittyviä erityisiä ongelmia tunnistettiin hiljattain tehdyssä disinformaatiota koskevien käytännesääntöjen⁸⁹ (joihin foorumit ja muut sidosryhmät sitoutuivat vapaaehtoisesti) arvioinnissa. Komission näkemyksen mukaan disinformaation tehokkaampaan torjuntaan tarvitaan määrätietoisempi lähestymistapa, joka perustuu selkeisiin sitoumuksiin ja johon sisältyvät asianmukaiset valvontamekanismit.

Digitaalisia palveluja koskeva säädös käsittää ehdotuksen verkkotilan lakisääteistä valvontaa, vastuuvelvollisuutta ja avoimuutta koskevasta horisontaalisesta kehyksestä vastatoimena uusille riskeille. Ehdotus sisältää sääntöjä, joilla varmistetaan laajempi vastuu foorumien sisällön valvonnasta, mainonnasta ja algoritmiprosesseista. Erittäin suuret foorumit veloitetaan arvioimaan niiden järjestelmistä aiheutuvia riskejä – lainvastaisen sisällön ja tuotteiden lisäksi myös yleiseen etuun ja perusoikeuksiin, kansanterveyteen ja turvallisuuteen liittyvien järjestelmällisten riskien kannalta. Tässä yhteydessä erittäin suurien foorumien täytyy myös kehittää asianmukaiset riskinhallintavälineet ja ryhtyä toimenpiteisiin niiden palvelujen eheyden suojaamiseksi manipulointitekniikkojen käyttöä vastaan. Digitaalisia palveluja koskeva säädös antaa käyttäjille mielekkäitä mahdollisuuksia haastaa foorumien päätökset, jotka koskevat sisällön poistamista tai nimeämistä.

Digitaalisia palveluja koskevassa säädöksessä perustetaan myös **yhteissääntelyllinen backstop-mekanismi**⁹⁰ toimenpiteille, jotka sisällytettäisiin muutettuihin ja vahvistettuihin disinformaatiota koskeviin käytännesääntöihin. Komissio ohjaa ponnisteluja tämän yhteissääntelyllisen lähestymistavan perusteella kohdennetuin toimin, joilla puututaan disinformaatioon liittyviin ongelmiin kolmen pilarin alalla:

- Komissio julkaisee **oppaan** digitaalisia palveluja koskevasta säädöksestä aloitettavien yhteissääntelyllisten keskustelujen aloittamisen yhteydessä. Siinä kuvataan, miten foorumien ja muiden asiaan liittyvien sidosryhmien on parannettava toimenpiteitään, joilla ne reagoivat disinformaatiota koskevissa käytännesäännöissä tarkoitetussa arvioinnissa määritettyihin puutteisiin. Ottaen huomioon ongelmien arkaluonteisuuden komissio noudattaa **sidosryhmäfoorumiin perustuvaa lähestymistapaa**, jossa on

⁸⁹ SWD(2020) 180 final.

⁹⁰ Suuri määrä vastaajista tukee vaihtoehtoa, jossa pyritään disinformaatiota koskeviin käytännesääntöihin ja yhdistetään ne jollain muotoa asetukseen. Tämä lähestymistapa saa erityistä tukea sääntelyelimiltä, kansalaisjärjestöiltä ja tiedeyhteisöltä.

mukana foorumien lisäksi myös muita sidosryhmiä, kuten mainostajat, tiedotusvälineet, kansalaisyhteiskunta, faktantarkistajat ja tiedeyhteisö;

- myöhemmässä vaiheessa komissio pyytää allekirjoittajia ja asiaan liittyviä sidosryhmiä **tehostamaan käytännesääntöjä**, myös yhteistyössä ERGAN kanssa, ohjeen mukaisesti;
- komissio perustaa myös **vankemman kehyksen tehostettujen käytännesääntöjen toistuvaan valvontaan**. Kehyksen valmistelussa hyödynnetään covid-19-disinformaation valvonnasta saatuja kokemuksia⁹¹.

Lisäksi on tarpeen tehostaa **yleisen tietosuojasetuksen (GDPR)**⁹² täytäntöönpanoa verkkofoorumeja ja muita sellaisia toimijoita kohtaan, jotka vaikuttavat disinformaation leviämiseen, Euroopan tietosuojaneuvoston syyskuussa 2020 julkaistun ohjeen mukaisesti⁹³.

Komission julkaiseman ohjeen perusteella tehotettujen käytännesääntöjen tavoitteena on käsitellä seuraavia päämääriä:

- **disinformaation vaikutusten ja foorumien menettelytapojen tehokkuuden valvonta** uuteen menetelmäkehykseen perustuen; kehys sisältää keskeisten suorituskykyindikaattorien määrittämisen periaatteet. Tässä yhteydessä tiedot foorumien menettelytavoista ja pääsy olennaisiin tietoihin on oltava käytettävissä hyvissä ajoin, jotta voidaan mahdollistaa muun muassa edistymisen mittaaminen verrattuna suorituskykyindikaattoreihin;
- **yleiseen etuun liittyvän luotettavan informaation riittävän näkyvyyden tukeminen**⁹⁴ ja **mielipiteiden moninaisuuden säilyttäminen**: kehittämällä vastuusääntöjä (yhteisesti luodut vertailuarvot) suositusjärjestelmille ja sisällön luokittelujärjestelmille ja tarjoamalla käyttäjille pääsy lähteiden luotettavuusindikaattoreihin;
- **sponsoroituun sisältöön liittyvän disinformaation rahallisen hyödyntämisen vähentäminen**: virheellisen tai harhaanjohtavan tapauskohtaisen mainonnan rajoittaminen verkkofoorumeilla tai kolmansien verkkosivustoilla sekä sellaisten mainosten rajoittaminen verkkosivustoilla, jotka ovat disinformaation aiheuttajia, yhteistyössä mainostajien kanssa⁹⁵;
- **faktantarkistuksen tehostaminen määrittämällä läpinäkyviä standardeja ja menettelyjä avointa ja syrjimätöntä yhteistoimintaa varten** faktantarkistajien ja foorumien välillä, sekä yhteistyön edistäminen⁹⁶;

⁹¹ JOIN(2020) 8 final.

⁹² Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (EUVL L 119, 4.5.2016, s. 1).

⁹³ https://edpb.europa.eu/our-work-tools/public-consultations-art-704/2020/guidelines-082020-targeting-social-media-users_en.

⁹⁴ Covid-19-kriisin aikana verkkofoorumit ovat edistäneet virheetöntä ja luotettavaa covid-19-pandemiaa koskevaa informaatiota, joka on peräisin Maailman terveysjärjestöltä, kansallisilta terveysviranomaisilta ja riippumattomilta tiedotuskanavilta. Ne ovat ottaneet käyttöön uusia keinoja, kuten tietotauluja, kortteja, ponnahdusikkunoita, karttoja ja kehoitteita, jotka johtavat käyttäjät suoraan luotettaviin tietolähteisiin useammilla kielillä. On kuitenkin tärkeää, että kansalaisilla on aina mahdollisuus käyttää montaa lähdettä.

⁹⁵ Maailman disinformaatioindeksin hiljattaisen arvion mukaan disinformaatioimialueisiin käytetään verkkomainontaa vuodessa 235 miljoonan dollarin arvosta: <https://disinformationindex.org/>

⁹⁶ Tiedotusvälineiden ja muiden asiaan liittyvien toimijoiden ohella faktantarkistajilla on erityinen rooli luotettavuusindikaattorien kehittämisessä ja mainoksien sijoittelun valvonnassa.

- verkkofoorumien tarjoamien palvelujen eheyden vahvistaminen kehittämällä asianmukaisia **toimenpiteitä, joilla rajoitetaan** disinformaatiokampanjoiden **keinotekoista vahvistamista**;
- disinformaatiota koskevaa **tutkimusta varten tapahtuvan tehokkaan tietojen luovuttamisen** varmistaminen kehittämällä kehys sovellettavien sääntelyä koskevien vaatimusten mukaisesti ja kaikkien asiaan liittyvien sidosryhmien osallistumiseen perustuen (ja poliittisesta vaikuttamisesta riippumattomasti). Euroopan digitaalisen median seurantafoorumi (EDMO) voi avustaa tällaisen kehyksen kehittämisessä. Komissio panee merkille, ettei GDPR-asetuksessa kielletä ennalta ja yleisesti sitä, että foorumit jakavat henkilötietoja tutkijoille⁹⁷.

Toimet:

- *Julkaistaan ohjeistusta disinformaatiota koskevien käytännesääntöjen tehostamiseksi (kevät 2021).*
- *Kutsutaan käytännesääntöjen allekirjoittajat ja asiaan liittyvät sidosryhmät koolle ohjeen mukaisesti tehostamaan käytännesääntöjä.*
- *Perustetaan pysyvä kehys sääntöjen seurantaa varten.*

4.3 Kansalaisten auttaminen tekemään tietoon perustuvia päätöksiä

Jokaisella on rooli disinformaation ja virheellisten tietojen torjunnassa. Medialukutaito, myös kriittinen ajattelu, auttaa kaikenikäisiä kansalaisia navigoimaan uutisympäristössä, tunnistamaan median eri lajeja ja niiden toimintatapoja, suhtautumaan sosiaalisiin verkostoihin kriittisesti ja tekemään tietoon perustuvia päätöksiä⁹⁸. Medialukutaito auttaa kansalaista tarkistamaan tiedon ennen sen jakamista sekä ymmärtämään, kuka tiedon takana on, miksi se on jaettu hänelle ja onko tieto uskottavaa. Digitaalinen lukutaito auttaa ihmisiä toimimaan verkkoympäristössä järkevästi, turvallisesti ja eettisesti.

Disinformaation ja vihapuheen torjuminen koulutuksen kautta sekä avoimen poliittisen keskustelun edistäminen ovat ratkaisevan tärkeitä sen kannalta, että osallistuminen yhteiskuntaan ja demokraattisiin prosesseihin toteutuu tehokkaasti, ja ne ovat tärkeitä prioriteetteja digitaalisen koulutuksen toimintasuunnitelmassa⁹⁹. Yli 40 prosenttia nuorista katsoo, että kriittinen ajattelu, tiedotusvälineet ja demokratia ovat asioita, joita ei koulussa opeteta riittävästi. Tässä yhteydessä kansalaiskoulutuksen edistäminen on avainasemassa sen varmistamiseksi, että nuoret oppivat sosiaalisia taitoja ja kansalaistaitoja avoimen asenteen, kriittisen ajattelun ja moninaisten yhteiskuntien osana toimimisen alalla. Tätä mukaillen akateemisen vapauden varmistaminen korkea-asteen oppilaitoksissa on myös kaikkien EU:n tasolla kehitettyjen koulutuspolitiikkojen keskipisteenä.

⁹⁷ Katso tässä yhteydessä myös *Tietosuoja-säännöt kansalaisten vaikutusmahdollisuuksien ja EU:n digitaalisen muutoksen edistäjänä – yleistä tietosuoja-asetusta sovellettu kaksi vuotta*, SWD/2020/115 final, s. 27.

⁹⁸ Myös uusi eurooppalaista digitaalista identiteettiä koskeva ehdotus vuodelle 2021 helpottaa tehtävien hoitamista ja pääsyä verkkopalveluihin koko Euroopassa ja siten varmistamaan, että ihmisillä on enemmän valtaa ja mielenrauhaa sen suhteen, mitä tietoja he jakavat ja miten niitä käytetään.

⁹⁹ COM(2020) 624 final.

Komissio lisää ponnistelujaan **medialukutaidon vahvistamiseksi** eri näkökulmista ja jatkaa kansallisten medialukutaitokampanjoiden tukemista yhteistyössä eurooppalainen digitaalisen median seurantafoorumin (EDMO) ja medialukutaidon asiantuntijaryhmän kanssa. Tarkistetussa audiovisuaalisia mediapalveluja koskevassa direktiivissä edellytetään, että jäsenvaltiot edistävät medialukutaitojen kehittämistä. Siinä myös veloitetaan videoidenjakofoorumeita ottamaan käyttöön tehokkaita medialukutaitoa kehittäviä työkaluja ja lisäämään käyttäjien tietoisuutta. Näitä kehitetään lisää media- ja audiovisuaalialan toimintasuunnitelman mukaisesti. Sen tavoitteena on opettaa kansalaisille tarvittavat taidot, jotta nämä voivat ymmärtää täysin mekanismeja, jotka muovaavat käyttäjien välistä vuorovaikutusta verkossa, mukaan lukien jäsenvaltioille kohdennettujen medialukutaitoa kehittävien työkalujen ja ohjeiden välityksellä.

Komissio tukee medialukutaitohankkeita Luova Eurooppa -ohjelman uuden monialaisen lohkon puitteissa. Medialukutaitohankkeita tuetaan myös muiden nuorille ja kouluille kohdennettujen ohjelmien (esim. Erasmus+ ja Euroopan solidaarisuusjoukot) kautta. Vuonna 2021 etwinning-yhteisön (joka auttaa kouluja, opettajia ja opiskelijoita kaikkialla EU:ssa toimimaan yhdessä uuden teknologian avulla) painopistealalla on ”medialukutaito ja disinformaatio”. EDMO ja sen koordinoima monitieteellinen yhteisö antaa tukea kansallisille medialukutaitokampanjoille, joiden tavoitteena on vahvistaa kansalaisten, mukaan lukien kansalaiset, joilla on lisätarpeita, kykyä arvioida verkossa olevan informaation laatua ja totuudenmukaisuutta. EDMO tunnistaa kansallisten keskittymiensä kautta erityiset ongelmat, jotka on ratkaistava. Komissio tehostaa myös ponnistelujaan seuraavan eurooppalaisen medialukutaitoviikon yhteydessä. Se tekee tiivistä yhteistyötä kansainvälisten järjestöjen, kuten UNESCO, kanssa.

Lisäksi komissio laatii **yleisiä ohjeita opettajille ja opetushenkilökunnalle** digitaalisen lukutaidon edistämiseksi ja disinformaation torjumiseksi koulutuksen avulla digitaalisen koulutuksen toimintasuunnitelman mukaisesti. Tässä yhteydessä se aikoo osallistaa monia sidosryhmiä, mukaan lukien kansalaisyhteiskunta, eurooppalaiset teknologiayritykset ja liikenteenharjoittajat, lähetystoiminnan harjoittajat, journalistit, medialukutaidon asiantuntijaryhmä, EDMO, kansalliset viranomaiset, vanhemmat, opiskelijat ja nuoret. Ohjeilla ja uusilla aloitteilla on sama pyrkimys kehittää innovatiivisia keinoja disinformaation torjumiseen, kuten EUvsDisinfo-hackathon.

Komissio tukee **journalistien osallistamista** medialukutaitoa kehittävään toimintaan, erityisesti back-to-school-aloitteiden kautta siten, että he voivat keskustella työstään ja median roolista oppilaiden kanssa.

Kansalaisyhteiskunnan tukeminen (rahoitus mukaan luettuna) on avainasemassa disinformaation torjuntatoimissa. Komissio tukee aloitteita, joiden tavoitteena on auttaa kansalaisyhteiskunnan toimijoita osallistumaan julkiseen keskusteluun. Se aikoo myös auttaa vahvistamaan yhteistyötä kaikkialla kansalaisyhteiskunnassa Euroopan tasolla. Tätä voitaisiin tukea useilla ohjelmilla uudella rahoituskaudella¹⁰⁰, erityisesti ehdotetun Oikeudet ja arvot -ohjelman kautta kaudella 2021–2027¹⁰¹.

Toimet:

¹⁰⁰ Mukaan lukien ehdotukset, jotka koskevat Erasmus+-, Euroopan solidaarisuusjoukkojen ja media-alan ohjelmaa.

¹⁰¹ COM (2018)383 final, 7.6.2018.

- *Tuetaan uusia innovatiivisia hankkeita disinformaation torjumiseksi erilaisten EU-ohjelmien kautta, erityisesti osallistamalla kansalaisjärjestöjä ja korkea-asteen oppilaitoksia sekä journalisteja.*
- *Lisätään tukea ja rahoitusta aiempaa monipuolisemmille aloitteille, myös kansalaisjärjestöjen aloitteille, medialukutaidon edistämiseksi ja kansalaisten auttamiseksi tunnistamaan disinformaatiota EU:ssa ja muualla.*

5 PÄÄTELMÄ

Heinäkuussa 2019 puheenjohtaja Ursula von der Leyen kaipasi uutta panostusta eurooppalaiseen demokratiaan, lisää vaikutusvaltaa eurooppalaisille ja koko Euroopalle, jotta demokratian vaalittaisiin, suojeltaisiin ja lujitettaisiin entistä enemmän.

Euroopan demokratiatoimintasuunnitelma, tarkasteltuna yhdessä uuden eurooppalaisen oikeusvaltiomekanismin, perusoikeuskirjan¹⁰² soveltamisen tehostamista koskevan uuden strategian sekä tasa-arvon edistämiseen ja suojelemiseen koko EU:ssa suunnitellun toimenpidekokonaisuuden kanssa, on avaintekijä eurooppalaisen demokratian saattamisessa uudelle tasolle digitaalisen aikakauden haasteisiin vastaamiseksi ja hyötyjen poimimiseksi. Sitoutuminen demokratiaan on myös osa EU:n ulkosuhteisiin liittyvää toimintaa, ja tukipilari työssä liittyvien maiden ja naapurimaiden kanssa.

Toimintasuunnitelmassa ehdotettujen toimenpiteiden vaiheittaisella toteuttamisella varmistetaan, että Euroopalla on vahvempi demokraattinen asema vastata ennennäkemättömän talous-, ilmasto- ja terveyskriisin tuomiin haasteisiin yhteisiä periaatteitamme ja arvojamme kaikilta osin kunnioittaen. Komissio arvioi toimintasuunnitelman täytäntöönpanoa vuonna 2023, eli vuotta ennen europarlamenttivaaleja, ja pohtii, ovatko lisätoimet tarpeen.

Komissio odottaa näkemysten vaihtoa Euroopan parlamentin ja neuvoston sekä kansallisten viranomaisten lisäksi kansallisten toimijoiden, julkisten ja yksityisten, laajan kirjon kanssa. Ne ovat olennaisen tärkeässä asemassa demokratiamme kestäkyvyn varmistamisessa.

¹⁰² COM(2020) 711.